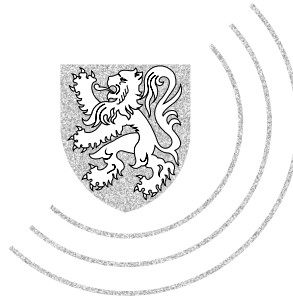

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **511** (2009-2010) – Nr. 1
ingediend op 3 mei 2010 (2009-2010)

Ontwerp van decreet

houdende instemming
met de Overeenkomst tussen
de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
en de Regering van de Staat Qatar inzake
de wederzijdse bevordering en bescherming
van investeringen,
ondertekend in Doha op 6 november 2007

INHOUD

Memorie van toelichting	3
Voorontwerp van decreet	15
Advies van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen	19
Advies van de Raad van State	33
Ontwerp van decreet	39
Bijlagen: Overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Regering van de Staat Qatar inzake de wederzijdse bevordering en de bescherming van investeringen, ondertekend in Doha op 6 november 2007	43
– Overeenkomst in het Nederlands	45
– Overeenkomst in het Engels	59

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

1. Betekenis van de overeenkomst

De Vlaamse Regering staat positief ten opzichte van het sluiten van internationale investeringsovereenkomsten. Die zijn immers erg belangrijk voor Vlaamse investeerders in het buitenland. Een Vlaamse investeerder zal meer geneigd zijn te investeren in landen als het politieke risico gedekt wordt door de Nationale Delcreditedienst (NDD). Voor de NDD is het bestaan van een bilaterale overeenkomst voor de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen een belangrijke factor bij de beoordeling van een verzekeringsaanvraag voor een geplande Vlaamse investering in het buitenland. De NDD kan dan immers een eventuele actie tegen of regres op de overheid van het gastland in geval van schade ondernemen. Zij kan alle investeringsvormen verzekeren.

Hoewel buitenlandse investeringen doorgaans al beschermd worden door nationale wetgevingen, biedt een bilateraal verdrag bijkomende waarborgen wegens de voorrang van het internationaal recht op het intern recht van een staat.

De bilaterale verdragen inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, die door de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU) gesloten worden, bevestigen onder meer het principe dat investeringen slechts kunnen onteigend of beperkt worden in het partnerland als daartoe geldige redenen bestaan en als er een passende, efficiënte vergoeding uitgekeerd wordt, dit wil zeggen een vergoeding die kan gerepatriëerd worden. Ook de risico's 'oorlog' en 'opstand' worden aangeraakt. De verdragen huldigen voorts de vrije transfer van de geïnvesteerde middelen en hun opbrengsten.

Tenslotte is in de verdragen een arbitrageregeling opgenomen voor geschillen die tussen een Vlaamse investeerder en de lokale overheid zouden kunnen rijzen over de toepassing van de beginselen van het investeringsverdrag. In dit verband wordt verwezen naar de arbitrage van het ICSID (International Centre for Settlement of Investment Disputes – Internationaal Centrum voor Beslechting van Investeringsgeschillen) of naar de regels van de UNCITRAL (United Nations Commission of International Trade Law – Commissie van de Verenigde Naties voor Internationaal Handelsrecht). Ook werd een verwijzing naar de arbitrage van de particuliere geschillenbeslechtingorganen van de internationale Kamer van Koophandel in Parijs opgenomen in de investeringsovereenkomst.

Deze investeringsverdragen zijn in principe vooral zinvol in landen met een hoge politieke instabiliteit of risico.

1.1. De overeenkomst vormt een gemengd verdrag

Dergelijke internationale overeenkomsten ten gunste van de bevordering en de bescherming van investeringen in het buitenland zijn verdragen in de zin van het volkenrecht of het internationaal publiek recht. Het zijn juridisch bindende en afdwingbare akten, onderschreven door volkenrechtelijke rechtspersonen, in casu drie onafhankelijke en soevereine staten en drie deelstaten met een grondwettelijk toegekende bevoegdheid om verdragen te sluiten. Die akten vormen de rechtsgrond voor rechten en verplichtingen in hoofde van die zes overheden en rechtstreeks in hoofde van investeerders op elkaars grondgebied. In overeenstemming met artikel 167, §3, van de Grondwet, worden alle verdragen gesloten door de daartoe bevoegde regeringen en aan hun parlementen ter instemming voorgelegd, vooraleer zij uitwerking kunnen hebben.

Het zogenaamde ‘gemengde’ karakter van de investeringsovereenkomsten werd op 4 mei 1994 vastgelegd in de Werkgroep Gemengde Verdragen (WGV), adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB). De ICBB heeft die beslissing op 4 april 1995 bekrachtigd. Zowel de gewesten als de federale overheid worden namelijk in principe bevoegd geacht. De overeenkomsten worden gemengde verdragen genoemd wegens de gezamenlijke bevoegdheidsuitoefening op het federale en het gefedereerde niveau.

De gewesten zijn bevoegd voor het economische beleid, alsook voor het afzet- en uitvoerbeleid, overeenkomstig artikel 6, §1, VI, eerste lid, 1° en 3°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWHI), zoals gewijzigd. De federale overheid blijft bevoegd voor de verzekering van invoer-, uitvoer- en investeringsrisico's (artikel 6, §1, VI, eerste lid, 3°, BWHI), het handelsrecht, het vennootschapsrecht en de regelgeving voor de vestiging van bedrijven met uitzondering van die in de toeristische sector (artikel 6, §1, VI, vijfde lid, 5° en 6°, BWHI).

Daarom bepaalt het eerste artikel van het ontwerp van decreet dat het een gewestaangelegenheid betreft.

Het tweede en laatste artikel van het ontwerp van decreet houdt in dat het Vlaams Parlement zijn goedkeuring verleent aan de voorliggende overeenkomst, zodat zij in werking kan treden na de instemming van al de betrokken parlementen en na de ratificatie door de federale overheid en door het partnerland.

2. Schets van het partnerland¹

Qatar is een schiereiland gelegen in de Perzische Golf. Het heeft een oppervlakte van 11.347 km², heeft grenzen met Saoedi-Arabië en de Verenigde Arabische Emiraten, en een kustlijn van 563 km. Qatar is dunbevolkt en slechts een minderheid van de inwoners heeft het voorrecht de Qatarese nationaliteit te bezitten. In geen enkel land ter wereld is het percentage vreemdelingen zo hoog. De islam is de staatsgodsdienst, maar christelijke gemeenschappen worden gerespecteerd.

2.1. Politieke gegevens

Qatar riep op 3 september 1971 zijn onafhankelijkheid uit. Tot dan vormde het een Brits protectoraat. Sinds zijn onafhankelijkheid is het land geëvolueerd naar een modern welvarend emiraat, geregeerd door de Al Thanifamilie. Emir sjeik Khalifa bin Hamad Al Thani, die in 1995 zijn vader opvolgde, is naast staatshoofd ook minister van Defensie en hoofd van de strijdkrachten. De Grondwet legt zijn onschendbaarheid vast, en bepaalt dat hij door iedereen moet gerespecteerd worden. De emir duidt de regeringsleden aan na overleg met zijn familie en andere notabelen.

De uitvoerende macht ligt bij de emir en de leden van de ministerraad. De wetgevende macht wordt uitgeoefend door de Majlis al-Shura, een raadgevend orgaan dat thans 45 leden telt. 30 vertegenwoordigers worden verkozen via rechtstreekse verkiezingen voor een termijn van 4 jaar. De overige 15 leden worden aangeduid door de emir.

Op 8 maart 1999 werden de 29 leden van de Centrale Municipale Raad verkozen. Die verkiezingen waren vooral belangrijk omdat vrouwen voor het eerst hun stem mochten uitbrengen én zich verkiesbaar konden stellen.

¹ Voor de opmaak van de schets van het partnerland werd een beroep gedaan op de landendossiers van het Vlaamse Agentschap voor Internationaal Ondernemen, het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken, het Duitse Ministerie van Buitenlandse Zaken, de openbare landendossiers van de Central Intelligence Agency (CIA) en rapporten van organisaties zoals Amnesty International, Freedom House e.a.

Eind april 2003 schaarde de bevolking zich in een referendum achter een nieuwe Grondwet waarvan de voornaamste bepalingen zijn:

- de instelling van een parlement;
- het waarborgen van grondrechten als vrije meningsuiting, vrijheid van vergadering en godsdienstvrijheid;
- het recht op een eerlijk proces en een onafhankelijk gerecht;
- geen discriminatie op grond van geslacht, ras, taal of religie;
- economische, sociale en culturele rechten.

De Grondwet trad in juni 2005 in werking. De strafwetgeving en de arbeidswetgeving werden eveneens aangepast. De Grondwet betekent een voorzichtige stap in de richting van democratische hervormingen. De emir wil met de instelling van een parlement en het bevorderen van politieke participatie een zekere modernisering doorvoeren. Voor politieke partijen en vakbonden is er echter geen plaats.

2.2. *Economische en sociale gegevens*

Qatar is één van de rijkste landen ter wereld en het meest welvarende land van de Arabische wereld. Het is een 'boomland' met een nog niet ontgonnen economisch potentieel. Het bruto binnenlands product (bbp) per inwoner bedroeg in 2007 76.050 US dollar en dat cijfer kan nog toenemen door de belangrijke inkomsten uit de olie- en aardgasproductie. De oliereserves zijn eerder beperkt in vergelijking met de andere Golfstaten, maar de gasvoorraden zijn onmetelijk. In februari 2005 sloot Qatar overeenkomsten ter waarde van 15 miljard euro met het Amerikaanse Exxon-Mobil, het Brits-Nederlandse Shell en het Franse Total, voor de ontginning van een reusachtige gasbel. Qatar investeert zwaar in beide sectoren, die ruim 60% van de totale Qatarese productie uitmaken.

Er wordt gestreefd naar een groter aandeel van niet-energiegebonden sectoren. In het kader van de diversificatie werden verschillende bedrijven opgericht, onder meer voor de productie van kunstmest, staal, petrochemische producten, cement en verf. De eerste fase van het privatiseringsproces, voorbereid in samenwerking met de Wereldbank, betrof de omvorming van de Qatarese Openbare Telecommunicatiemaatschappij. Privatisering is een belangrijk aspect van de regeringsstrategie voor het realiseren van economische ontwikkeling, een verbetering van de bedrijfsresultaten en een betere dienstverlening. Er staat ook een aantal grote projecten op stapel onder andere voor de verbetering van de infrastructuur. Qatar heeft ook de ambitie een belangrijk toeristisch centrum te worden.

Qatar kan flinke groeicijfers voorleggen, maar een schaduwzijde van die groei is een stijgende inflatie. Dat maakt dat Qatar een duur land geworden is, vooral wat betreft hotelprijzen en immobiëlen. Op de Global Competitiveness Index (GCI) 2009-2010 van het World Economic Forum (WEF) bekleedt Qatar de 22e plaats.

Qatar heeft een liberale markteconomie, maar een aantal grote bedrijven blijft in staatsbezit, vooral als joint venture met buitenlandse firma's.

Kansrijke sectoren zijn de oliesector (zoeken naar nieuwe reserves), gas (het zogenaamde Dolphin Project dat een geïntegreerd pijpleidingnetwerk door de Verenigde Arabische Emiraten, Qatar en Oman omvat, met de mogelijkheid een onderzeese leiding te leggen naar Pakistan), elektriciteit (vrijmaking en privatisering), water (waterzuivering, afvalwaterverwerking en ontzilting), telecommunicatie en informaticatechnologie (verbetering infrastructuur, e-government en gebruik in onderwijs), infrastructuur (internationale expertise inzake architectuur, bouw en engineering, maar ook uitrusting en grondstoffen), toerisme (nieuwe musea, natuurpracht, uitbreiden luchthaven van Doha), onderwijs ('Education City'), gezondheidszorg (medische apparatuur, opleiding medisch personeel), veiligheid (toename veiligheidsprocedures) en voeding (minder afhankelijk van het buitenland).

Er is bijna geen werkloosheid. Officiële cijfers gewogen van 0,09%. Er is nood aan buitenlandse arbeidskrachten.

Qatar is één van de meest ontwikkelde landen in de regio op het vlak van gezondheidszorg en onderwijs, die voor alle inwoners gratis zijn. Het niveau is ook naar westerse normen, hoog te noemen. De Qatarrese levensverwachting bij geboorte is 75 jaar. 89% van de Qatarrese bevolking kan lezen en schrijven.

Qatar stond op de 33e plaats op de Human Development Index 2009 van de Verenigde Naties (VN).

2.3. *Buitenlandse handel*

Qatar staat positief ten opzichte van vrijhandel. Via zijn vrijhandelspolitiek wenst de regering de volgende doelen te bereiken: de promotie van economische groei, de versterking van de veerkracht en competitiviteit van de economie, diversificatie, de creatie van een goed investeringsklimaat en de versterking van de private sector en van zijn invloed op de economie. De belangrijkste elementen die Qatar daarbij wil hanteren zijn: de openstelling van de economie en handel, de reductie van tarieven en handelsbarrières in lijn met de engagementen, de diversificatie van de export, het verbeteren van de toegang tot de wereldmarkten in het kader van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en het tekenen van bilaterale samenwerkingsakkoorden.

Sinds 1997 is de handelsbalans positief. In 2008 voerde Qatar voor 56 miljard US dollar uit. Olie en gas zorgen voor bijna 90% van de uitvoer. De belangrijkste afnemers zijn Japan en Zuid-Korea. In 2006 verdrong Qatar Indonesië als belangrijkste leverancier van vloeibaar aardgas.

De invoer die 24,7 miljard US dollar bedroeg, bestaat vooral uit machines, voertuigen en transportmaterieel. Frankrijk, Japan, de Verenigde Staten, Italië en Duitsland zijn de belangrijkste leveranciers.

De Vlaamse uitvoer is sinds 2002 meer dan verviervoudigd. Aan de spectaculaire toename in 2005 werd in de daaropvolgende jaren een meer dan mooi verlengstuk gebreed. In 2006 werd de kaap van de 100 miljoen euro overschreden, en in 2007 bekleedde Qatar met een totaal van 140,7 miljoen euro de 64e plaats op de lijst van Vlaamse uitvoerbestemmingen. Het Vlaamse aandeel in de Belgische uitvoer bedraagt ongeveer 75%. Behalve vervoermaterieel en onedele metalen, kenden alle andere belangrijke sectoren een sterke tot zelfs spectaculaire vooruitgang. De grootste stijging was weggelegd voor chemische en farmaceutische producten (+ 243,91%), maar ook de uitvoer van dierlijke producten (+ 56,39%), optische- en precisie-instrumenten (+ 46,57 %) en machines en elektrisch materieel (+ 43,51%) kende een opvallende stijging. Laatstgenoemde sector was goed voor ruim 40% van de Vlaamse uitvoer.

De invoer uit Qatar is de jongste jaren fors toegenomen, maar de toename in 2007 was echt spectaculair. Met 505,3 miljoen euro – ruim viermaal zoveel als in 2006 – was Qatar opgerukt naar de 39e plaats als leverancier van Vlaanderen met een aandeel van 0,26% van de totale invoer. Er werd een exponentiële toename genoteerd van de import van minerale producten. Deze sector was meteen goed voor 88% van de totale Vlaamse invoer uit Qatar. Vlaanderen is verantwoordelijk voor meer dan 99% van de Belgische invoer.

Wat exporttransacties betreft, kent de NDD voor politieke risico's een score toe van 1 (op een schaal van 1 tot 7) voor kortlopend krediet en speciale transacties en van 2 voor middellang en langlopend krediet. Het commerciële risico krijgt een B (op een schaal van A tot C). Voor alle transacties kan de NDD in 'open account' dekking verlenen tegen politieke en commerciële risico's, dit wil zeggen zonder dat een bankgarantie vereist is en

zonder verdere bijzondere voorwaarden. De plafonds voor kortlopend krediet en speciale transacties zijn vastgesteld op 2.000 miljoen euro, die van middellang en langlopend krediet op 2.250 miljoen euro. Conform de OESO-regeling is de maximale aflossingstermijn voor transacties met middellang en langlopend krediet vastgesteld op tien jaar. Financieringen van concessionele aard zijn uitgesloten.

2.4. *Buitenlandse investeringen*

In oktober 2000 werd een wet uitgevaardigd inzake buitenlandse investeringen in economische activiteiten. Buitenlanders kunnen investeren als zij één of meer Qatarese partners hebben van wie het aandeel niet minder dan 51% van het kapitaal mag bedragen en als hun bedrijf opgericht is in overeenstemming met de wettelijke bepalingen. Buitenlanders kunnen het volledige eigendomsrecht verwerven in bedrijven die werkzaam zijn in bepaalde sectoren als toerisme, landbouw, gezondheidszorg en onderwijs. Buitenlandse investeringen zijn niet mogelijk in het bankwezen, verzekeringsmaatschappijen, handelsagentschappen en vastgoed. Een besluit van de emir laat buitenlanders wel toe gronden te pachten in bepaalde delen van Doha. Het Ministerie van Financiën, Economie en Handel kan:

- buitenlandse investeerders vrijstellen van inkomensbelastingen voor een periode van hoogstens tien jaar en van belastingen op de winsten tijdens de eerste drie jaar van activiteit;
- een vrijstelling van exporttaksen en douanerechten verlenen voor de invoer van machines en uitrustingsgoederen die noodzakelijk zijn voor de oprichting van een bedrijf;
- een vrijstelling van douanerechten toekennen voor grondstoffen of halfafgewerkte producten die niet te vinden zijn in Qatar zelf.

In 2005 werd de wet geamendeerd waardoor buitenlandse investeerders tot 25% van de aandelen van Qatarese ondernemingen kunnen bezitten. Er werd ook een Investeringsdienst opgericht als onderdeel van de Hoge Raad voor Economische Zaken en Investeringsvrije zones opgericht.

Het Qatar Investment Promotion Department (IPD) biedt kandidaat-investeerders informatie over het handelsklimaat, met inbegrip van investeringsprojecten, procedures van zakendoen en regeringsplannen.

Een aantal factoren speelt in het voordeel van Qatar op het vlak van investeringsbescherming. Zo is het verkeer van kapitaal, personen en goederen vrij en wordt geen enkele beperking opgelegd voor repatriëring van kapitaal en winsten. Bedrijven die zich in Qatar vestigen, zijn verzekerd van goedkope energie en kunnen ook profiteren van de beschikbaarheid van goed uitgeruste industriegebieden met allerlei faciliteiten. Vestiging kan in bepaalde gevallen in een semi-vrijhandelszone met een uniform invoertarief. Tot slot is de toekenning van werkvergunningen geregeld volgens een soepel regime.

Naast enorme investeringen in de gassector en in verwerkingsbedrijven van olie en gas, komt een aantal grote projecten aan de orde: infrastructuur (wegennet, havenbouw, hotels, sportinfrastructuur, nieuwe luchthaven, brug over zee naar Bahrein, ziekenhuizen, campussen van universiteiten), petrochemie, aluminium, meststoffen, omzetten van vloeibaar gas en ontzilting van zeewater. De diversificatie van de economie is in volle gang. Qatar heeft daarnaast de ambitie om, zoals de Verenigde Arabische Emiraten, een belangrijk toeristisch centrum te worden. De investeringen in infrastructuurwerken werden geraamd op 15 miljard US dollar tijdens het lopende vijfjarenplan (2005-2010) en er wordt een bedrag van 130 miljard US dollar naar voor geschoven voor het volgende vijfjarenplan (2011-2015). De investeringen openen perspectieven voor Vlaamse bedrijven. Een aantal bedrijven is trouwens reeds actief in Qatar.

De NDD kent voor directe investeringen een score toe van 2 voor oorlogsrisico's, het risico van onteigening en overheidsmaatregelen, en het transferrisico dat verbonden is aan de uitkering van dividenden of de repatriëring van het kapitaal. De NDD verzekert in Qatar tegen deze risico's afzonderlijk of in elke mogelijke combinatie. Elke aanvraag wordt van geval tot geval beslist op grond van een gedetailleerde analyse. Het Delcredere-plafond voor investeringen is vastgelegd op 2.250 miljoen euro.

Op 1 juni 2009 waren bilaterale investeringsovereenkomsten met volgende landen in werking: Bosnië en Herzegovina (2009), China (2000), Duitsland (1999), Finland (2003), Frankrijk (2000), India (1999), Iran (2001), Italië (2004), Marokko (2001), Roemenië (1997), Wit Rusland (2004), Zuid-Korea (1999) en Zwitserland (2004).

2.5. *Mensenrechten*

De Grondwet waarborgt een aantal fundamentele rechten en hij verbiedt elke vorm van discriminatie. Uit Westers standpunt heeft de overheid een stevige greep op de vrijheid van meningsuiting en op het streven naar gelijkheid. In vergelijking met zijn buurlanden is de Qatarese maatschappij echter zeer open.

In 1999 voerde Qatar als eerste Golfstaat het vrouwenstemrecht in. In mei 2003 werd een vrouw benoemd tot minister van onderwijs en een andere werd aangesteld als vice-voorzitter van de Nationale Mensenrechtencommissie. Toch kunnen de vrouwen nog niet volledig genieten van gelijke kansen. De nieuwe Grondwet sluit vrouwen ook expliciet uit van troonsopvolging. Ook het geweld tegen vrouwen is nog niet uitgeroeid.

Ondanks kritiek op het ontbreken van transparantie bij overheidsaanbestedingen bekleedt Qatar de 22e plaats op de Transparency International 2009 Corruption Perceptions Index, met een score van 7 op 10.

2.6. *Buitenlands beleid*

Qatar volgt een onafhankelijke koers, gebaseerd op buitenlandse soevereiniteit en binnenlandse stabiliteit. Het land is lid van de VN en zijn organisaties, de Wereldhandelsorganisatie (WTO), de Organisatie van petroleumexporterende landen (OPEC), het Internationaal Muntfonds (IMF) en de Wereldbank. Daarnaast maakt het land ook deel uit van regionale organisaties als de Gulf Cooperation Council (GCC) en de Arabische Liga.

In 2001 vormde Doha het decor voor de vierde ministeriële conferentie van de WTO. De zogenaamde Doha-ronde heeft als doel handelsbarrières op te heffen en vrije internationale handel mogelijk te maken.

In het begin van de jaren negentig zocht Qatar toenadering tot Iran en na het vredesakkoord van 1993 tussen Israël en de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO) was het de eerste Golfstaat die officieel diplomatieke betrekkingen aanknoopte met Israël. De emir treedt ook als bemiddelaar op om het conflict in het Midden-Oosten te helpen oplossen.

Sinds grensconflicten met Bahrein en Saoedi-Arabië opgelost werden, heeft Qatar geen problemen meer met zijn buurlanden. De betrekkingen met Saoedi-Arabië zijn verbeterd na de GCC-top die in december 2007 in Doha plaatsvond.

De Verenigde Staten, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk zijn Qatars belangrijkste westerse partners. Zij verzekeren de veiligheid van Qatar en zijn zowel op economisch als op militair gebied manifest aanwezig. De Amerikaanse aanwezigheid nam toe nadat Qatar in 2001 het gebruik van een luchtmachtbasis toeliet. Het Amerikaanse militaire centrale

commando heeft een hoofdkwartier in Qatar. Daarnaast spelen ook Japan en Zuid-Korea als belangrijke handelspartners, een voorname rol.

De relaties met de Europese Unie (EU) verlopen in het kader van de GCC.

Betrekkingen tussen Vlaanderen/België en Qatar

België heeft een goede reputatie in Qatar. Het feit dat Eddy Merckx instaat voor de organisatie van de plaatselijke wielerronde speelt daarbij een rol.

Sinds april 2004 haalt Distrigas aardgas uit Qatar in plaats van uit Algerije.

In november 2006 bracht de emir van Qatar een officieel bezoek aan België waarbij onder andere de investeringsmogelijkheden tussen beide landen bekeken werden. De emir had bij die gelegenheid een ontmoeting met Belgische bedrijfsleiders. Er werd ook een ‘memorandum of understanding’ inzake energie ondertekend. Tenslotte werd de mogelijkheid onderzocht om een rechtstreekse luchtvaartverbinding tussen Brussel en Doha in te leggen.

Begin februari 2007 bracht de toenmalige minister-president van de Vlaamse Regering een bezoek aan Qatar. Hij besprak er onder meer de mogelijke samenwerking van de haven van Doha met de Antwerpse haven.

In november 2007 namen meer dan 100 Belgische bedrijven deel aan een prinselijke zending, waarbij de klemtoon lag op vier sectoren: de financiële sector, de sector petroleum, gas en petrochemie, de medische sector en de infrastructuur, met inbegrip van de markt van sportieve evenementen.

Verschillende Belgische bedrijven zijn trouwens actief in Qatar. Zo sleepte het baggerbedrijf DEME in december 2004 een contract in de wacht voor de aanleg van de nieuwe luchthaven in Doha. De baggergroep Jan De Nul kreeg in november 2005 samen met het Nederlandse Boskalis een contract voor de aanleg van een LNG-haven. Daarnaast kunnen nog Barco, Besix, Ecuhold, TotalElfina, Dredging en Basse Sambre vermeld worden. Ook een aantal kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) is actief in Qatar.

II. SPECIFIEKE TOELICHTING BIJ DE OVEREENKOMST MET QATAR

1. Ontstaan van de overeenkomst

De voorbije dertig jaar sloot de BLEU verschillende overeenkomsten inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen met landen, die geen lid zijn van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

Voor de Vlaamse overheid vormde een investeringsovereenkomst met Qatar geen onmiddellijke prioriteit. Er werd dan ook vanuit de Vlaamse overheid niet rechtstreeks deelgenomen aan de onderhandelingen, maar er werd volmacht gegeven aan de onderhandelaar van de Federale Overheidsdienst (FOD) Buitenlandse Zaken om mede namens Vlaanderen te onderhandelen.

Een eerste onderhandelingsronde tussen vertegenwoordigers van de BLEU en Qatar vond plaats in Doha van 7 tot 9 december 2003. Er werd een akkoord bereikt over de meeste punten, maar er was geen overeenstemming over de milieu- en arbeidsclausules, enerzijds, en over de geschillenregeling tussen een overeenkomstsluitende partij en een investeerder van de andere partij, anderzijds. Na afloop van de tweede onderhandelingsronde die op 6 maart 2006 in Doha plaatsvond, werd de geamendeerde ontwerpovereenkomst geparafeerd.

Nadat de aanvankelijk geplande ondertekening afgelast werd, vond op 15 en 16 januari 2007 in Brussel een derde onderhandelingsronde plaats op basis van de aangepaste BLEU-typetekst. De Qatari dienden een voorstel in tot amendering van 4 artikelen. Uiteindelijk werden de artikelen 1.2.b en 15.2 gewijzigd. Op verzoek van de BLEU-delegatie werden de preambule en de slotformule aangepast aan de realiteit in die zin dat er gesproken wordt van het Koninkrijk België, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest, het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en het Groothertogdom Luxemburg en niet van hun regeringen.

De overeenkomst werd op 6 november 2007 ondertekend in Doha. De toenmalige Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel ondertekende voor het Vlaamse Gewest. Het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest hadden machtiging tot ondertekening verleend aan de toenmalige federale minister van Economie, Energie, Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid. De ondertekening gebeurde niet voor alle versies op een correcte manier, zodat zij ‘ad différé’ moest hernomen worden. De FOD Buitenlandse Zaken bezorgde de ondertekende verdragsteksten pas op 30 januari 2009.

De overeenkomst werd opgemaakt in het Nederlands, het Frans, het Arabisch en het Engels. De Engelse versie is doorslaggevend bij een geschil over de interpretatie ervan.

2. Inhoud van de overeenkomst

De onderhandelingen vonden plaats op basis van de BLEU-typetekst die op dat ogenblik gehanteerd werd. De Qatari hadden geen problemen met de meeste clausules van de typetekst. Zij werden zonder veel discussie aanvaard of maakten het voorwerp uit van een kleine tekstaanpassing. De milieu- en arbeidsclausules werden aanvankelijk geweigerd door de Qatarese delegatie. Zij dienden bestudeerd te worden door het Ministerie van Werkgelegenheid en door het agentschap belast met milieuproblemen. Uiteindelijk werden beide clausules tijdens de tweede onderhandelingsronde integraal aanvaard.

De BLEU-typetekst

De leden van de BLEU keurden een tekst goed die zij aan hun gesprekspartners voorstellen als basis van de onderhandelingen. Op 29 juni 1994 heeft de Vlaamse Regering die typetekst aanvaard. Sinds 2002 zijn milieu- en sociale clausules opgenomen in de typetekst.

Die zogenaamde BLEU-typetekst bepaalt principieel dat elke overeenkomstsluitende partij eender welke soort van investeringen door een natuurlijke persoon of een rechtspersoon met de nationaliteit van de andere partij op zijn grondgebied toelaat. Dit is de basis voor de bevordering van de investeringen.

De bescherming komt tot uiting in een bepaling van niet-discriminatie en het artikel dat stelt dat de investeerders de behandeling genieten van meest begunstigde natie. Die behandeling sluit wel de voorrechten van de investeerders van een derde staat uit, die verbonden zijn aan de deelneming aan een vrijhandelszone, een douane-unie, een gemeenschappelijke markt of een andere vorm van regionale economische organisatie.

De overeenkomstsluitende partijen dienen te streven naar een wetgeving die een hoge graad van milieubescherming biedt, en die arbeidsnormen vastlegt in overeenstemming met de internationaal erkende rechten van werknemers. Zij moeten die wetgeving stelselmatig verbeteren.

Elke maatregel van onteigening of nationalisatie wordt verboden, tenzij voor het openbare nut, de veiligheid of het nationale belang van de overeenkomstsluitende partij en dan

op voorwaarde dat de maatregel wettelijk en non-discriminatoir is en begeleid wordt door een gepaste en reële schadevergoeding. Dezelfde principes gelden voor schade als gevolg van oorlog en geweld.

Overmakingen van alle betalingen betreffende investeringen en lonen kunnen vrij gebeuren, waarbij de vrije transfer als principe geldt.

Er is een subrogatie van een partij of een openbare instelling in de rechten en de vorderingen van haar eigen investeerders, indien die partij of instelling schadevergoeding uitbetaald heeft aan die investeerders op grond van een garantie voor een investering. De andere betrokken partij kan dan aan de subrogerende verzekeraar de wettelijke of de contractuele verplichtingen van de investeerder opleggen.

Een vraagstuk betreffende investeringen dat geregeld wordt bij de overeenkomst en bij de nationale wetgeving van de ene overeenkomstsluitende partij, dan wel bij internationale overeenkomsten, geeft de investeerders van de andere partij de mogelijkheid om aanspraak te maken op de bepalingen die voor hen het meest gunstig zijn.

De bijzondere overeenkomsten die vroeger tussen een partij en een investeerder van een andere partij gesloten werden, worden bevestigd. De bepalingen ervan vullen de algemene draagwijdte van deze typeovereenkomst aan. Met bijzondere overeenkomsten worden verbintenissen bedoeld die betrekking hebben op concrete investeringsprojecten.

De procedure wordt geschetst voor de regeling van geschillen over investeringen tussen een investeerder van een partij en een andere partij, enerzijds, en die tussen partijen betreffende de interpretatie en de toepassing van deze overeenkomst, anderzijds.

De overeenkomstsluitende partijen moeten een transparante wet- en regelgeving opstellen, en met elkaar overleggen over de toepassing of de interpretatie van de overeenkomst.

Investerings die aan de overeenkomst voorafgegaan zijn, worden gelijk gesteld met investeringen die na de inwerkingtreding ervan gedaan zijn. De vroegere investeringen worden dus eveneens beschermd.

De typeovereenkomst treedt in werking een maand na de datum van de uitwisseling van de akten van bekrachtiging. Zij blijft van kracht gedurende een termijn van tien jaar, die zonder voorafgaande opzegging telkens stilzwijgend verlengd wordt met dezelfde termijn.

Vergelijking van de tekst van de overeenkomst met de BLEU-typetekst

De verschillen tussen de tekst van de overeenkomst en de toenmalige BLEU-typetekst worden hierna beschreven.

Zoals hoger vermeld zijn de verdragsluitende partijen enerzijds het Koninkrijk België, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest, en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, evenals het Groothertogdom Luxemburg (en niet hun respectieve regering, zoals toen gebruikelijk was), en de Regering van de Staat Qatar.

In artikel 1 (begripsomschrijvingen) wordt ‘vennootschappen’ omschreven als elke rechtspersoon, waaronder de regering en overheidsorganen, ondernemingen, vennootschappen, bedrijven of bedrijfsverbanden, die zijn opgericht in overeenstemming met de wetgeving van het Koninkrijk België of het Groothertogdom Luxemburg of van de Staat Qatar. De zinsnede “met inbegrip van minderheidsdeelnemingen dan wel onrechtstreekse deelnemingen” is weggelaten in de zin over aandelen, maatschappelijke aandelen en alle andere vormen van deelneming.

In paragraaf 4 is, zoals gebruikelijk, een aparte definitie gegeven van het grondgebied van enerzijds België en Luxemburg, en anderzijds Qatar.

In de paragrafen 5 en 6 (definitie van ‘milieuwetgeving’, respectievelijk ‘arbeidswetgeving’), is sprake van “de wet- en regelgeving van de overeenkomstsluitende partijen”.

In artikel 4 (nationale behandeling en meestbegunstigingsbehandeling in plaats van nationale behandeling en meest begunstigde natie) werd paragraaf 1 van de BLEU-typetekst opgesplitst in twee paragrafen die anders geformuleerd werden. De nieuwe bepalingen sluiten beter aan bij de Qatarese modeltekst, maar in wezen hebben zij dezelfde inhoud.

In artikel 8 (transfers) werd paragraaf 3 vervangen door de Qatarese tekst. Er wordt gesteld dat de overmaking van deviezen gebeurt in de munt waarin de investering aanvankelijk gedaan is of in een andere inwisselbare munt. De overmaking geschiedt tegen de wisselkoers die op de datum van overmaking van toepassing is.

Paragraaf 1 van artikel 12 (regeling van geschillen tussen een overeenkomstsluitende partij en een investeerder van de andere overeenkomstsluitende partij) wordt vervangen door de kortere en meer precieze Qatarese tekst. Daarin staat dat gestreefd wordt naar een regeling in der minne. Paragraaf 3.b over internationale arbitrage werd vervangen door een up-to-date Qatarese tekst. Het scheidsgerecht van de Internationale Kamer van Koophandel in Parijs en van het Instituut voor Arbitrage van de Kamer van Koophandel in Stockholm werden niet weerhouden als geschillenbeslechtinginstanties. Op verzoek van Qatar werd een nieuwe paragraaf 4 ingelast die in detail de oprichting en de werking van een “scheidsgerecht ad hoc” omschrijft.

In paragraaf 5 van artikel 13 (geschillen tussen de overeenkomstsluitende partijen betreffende de uitlegging of toepassing van deze overeenkomst) werd grotendeels de formulering uit de Qatarese typetekst opgenomen. Het scheidsgerecht kan in zijn uitspraak bepalen dat een partij een hoger aandeel in de kosten moet dragen.

In artikel 15 (inwerkingtreding en duur) wordt paragraaf 2 vervangen. Er wordt gesteld dat, onverminderd haar beëindiging, de overeenkomst van kracht blijft voor een periode van nog eens tien jaar, vanaf de datum van beëindiging, voor investeringen die gedaan of verworven werden vóór de datum van beëindiging.

3. Advies van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (SARiV)

De SARiV opteerde ervoor om één advies uit te brengen over de BLEU-investeringsovereenkomsten met respectievelijk Qatar, Oman en Colombia, dit gezien de gelijkaardige problematiek die aan de drie overeenkomsten ten grondslag ligt.

In zijn advies van 15 juni 2009 (referte 2009/17) concentreerde de SARiV zich hoofdzakelijk op een aantal elementen die de Vlaamse Regering in acht kan nemen met het oog op het onderhandelen en goedkeuren van soortgelijke verdragen. De SARiV betreurt dat zijn advies pas gevraagd wordt in een laat stadium.

De SARiV spoort de Vlaamse overheid aan om:

- een visienota te ontwikkelen, dit naar analogie met de nota aan de Vlaamse Regering betreffende het gemeenschappelijke handelsbeleid van de EU;
- een grondige denkoefening te maken inzake het evenwicht tussen de bescherming van investeerders en andere legitieme openbare belangen, en eventueel voorstellen voor te leggen aan de federale overheid en de andere gewesten om zo nodig in overleg met Luxemburg, de BLEU-typetekst aan te passen;

- van het Belgische EU-voorzitterschap gebruik te maken om de milieu- en arbeidsclausules op de agenda te plaatsen, in het licht van de eventuele inwerkingtreding van het verdrag van Lissabon; de SARiV pleit in dit verband voor een globaal Europees kader;
- oog te hebben voor de transparantie en inspraak in de BLEU-investeringsovereenkomsten.

De Vlaamse Regering hecht bijzonder belang aan een zo breed mogelijke toepassing in de wereld van fundamentele arbeids- en milieunormen. In alle BLEU-investeringsovereenkomsten ijvert de Vlaamse Regering voor de opname van een verwijzing naar de fundamentele arbeids- en milieunormen.

Door de inwerkingtreding van het verdrag van Lissabon is de EU exclusief bevoegd voor het sluiten van investeringsovereenkomsten. De Europese Commissie, die het Gemeenschappelijk Handelsbeleid van de EU uitvoert en dus dergelijke investeringsovereenkomsten zal onderhandelen, zal binnenkort een regelgevend kader voorstellen dat de geldigheid van de bestaande bilaterale investeringsakkoorden waarborgt, en de lidstaten toelaat om binnen een overgangperiode hun lopende procedures en onderhandelingen af te ronden.

4. Advies van de Raad van State

In zijn advies van 11 augustus 2006 (referte 47.056/1/V) maakte de Raad van State geen opmerkingen.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS

VOORONTWERP VAN DECREET

VOORONTWERP

**Ontwerp van decreet houdende instemming met de Overeenkomst tussen
de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en
de Regering van de Staat Qatar
inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen,
ondertekend in Doha op 6 november 2007**

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Institutionele Hervormingen,
Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media, Toerisme, Havens, Landbouw,
Zeevisserij en Plattelandsbeleid en de Vlaamse minister van Economie,
Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en
Buitenlandse Handel is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het
Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. De Overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Regering van de Staat Qatar inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Doha op 6 november 2007, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Institutionele Hervormingen,
Bestuurszaken, Buitenlands Beleid, Media, Toerisme,
Havens, Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS

De Vlaamse minister van Economie, Ondernemen,
Wetenschap, Innovatie en Buitenlandse Handel,

Patricia CEYSENS

ADVIES VAN DE STRATEGISCHE ADVIESRAAD INTERNATIONAAL
VLAANDEREN

Flemish Foreign Affairs Council

BLEU-investeringsakkoorden met Colombia, Qatar en Oman

**Advies 2009/17
15 juni 2009**

Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen, Boudewijnlaan 30 bus 81, 1000 Brussel
Tel.: + 32 2 553 01 81, E-mail: sariv@iv.vlaanderen.be, <http://www.sariv.be>

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	22
1. Inleiding	23
2. De Belgisch-Luxemburgse Economische Unie: situatieschets van de investeringsakkoorden.....	23
3. Bespreking	25
3.1. Bescherming van openbare belangen	25
3.1.1. Uitzonderingen op het toepassingsgebied	25
3.1.2. Positieve maatregelen	26
3.2. De nieuwe bevoegdheid van de EU inzake investeringen: naar een exclusieve bevoegdheid?	28
3.3. Transparantie	30
3.4. Vlaamse visie inzake BLEU-investeringsakkoorden	30
4. Conclusie	32

1. Inleiding

Op 30 april 2009 ontving de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (hierna: “de Raad”) drie adviesaanvragen van minister Ceysens:

1. Voorontwerp van decreet houdende instemming met de Overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en de *Republiek Colombia*, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Brussel op 4 februari 2009;
2. Voorontwerp van decreet houdende instemming met de Overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en het *Sultanaat Oman*, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Masqat op 16 december 2008;
3. Voorontwerp van decreet houdende instemming met de Overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en de *Staat Qatar*, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Doha op 6 november 2007.

Gezien de gelijkaardige problematiek die aan de hogergenoemde overeenkomsten ten grondslag ligt, opteert de Raad ervoor om één advies te wijden aan de drie overeenkomsten.

De Raad opteert er tevens voor om zich in onderhavig advies hoofdzakelijk te concentreren op een aantal elementen die de Vlaamse Regering in acht kan nemen met het oog op het onderhandelen en goedkeuren van gelijkaardige verdragen in de toekomst. Immers, het advies van de Raad wordt pas gevraagd in een laat stadium, nl. bij de goedkeuring van de hogergenoemde overeenkomsten, wat de Raad betreurt. Bovendien bevat de nota aan de Vlaamse Regering en de memorie van toelichting reeds een uitgebreide beschrijving van de situatie in de drie betrokken landen en van de economische banden tussen Vlaanderen en deze landen.

Hierna volgt eerst een korte situatieschets van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (hierna: “BLEU”) en de investeringsakkoorden die de BLEU sluit met derde landen. Vervolgens bespreekt de Raad deze akkoorden, waarbij hij in de eerste plaats stil staat bij de tendens om openbare belangen te beschermen. Verder gaat de Raad na welke gevolgen de mogelijke inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon op bilaterale investeringsakkoorden zoals de BLEU zal hebben. Hij reflecteert ten slotte over de transparantie in de BLEU-investeringsakkoorden en over een Vlaamse visie inzake BLEU-investeringsakkoorden.

2. De Belgisch-Luxemburgse Economische Unie: situatieschets van de investeringsakkoorden

De Overeenkomst tot oprichting van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie werd op 25 juli 1921 in Brussel ondertekend en trad in werking op 6 maart 1922.¹ Zij beoogt een verregaande economische integratie van België en het Groothertogdom Luxemburg waarbij wordt samengewerkt op het vlak van douane en accijnzen, economie en bepaalde aspecten van buitenlandse handel. Zoals de preambule van de BLEU-oprichtingsovereenkomst aangeeft, speelde de samenwerking tussen België en Luxemburg een pioniersrol in de context van de Europese opbouw. Artikel 306 van het EG-Verdrag (toekomstig artikel 350 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU)) leest dat de bepalingen van dit Verdrag geen beletsel vormen voor het bestaan van en de voltooiing van de regionale unies tussen België en Luxemburg alsmede tussen België, Luxemburg en Nederland, voor zover de doelstellingen van die regionale unies niet bereikt zijn door toepassing van dit Verdrag.²

¹ Overeenkomst tot oprichting van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, ondertekend te Brussel op 25 juli 1921 (B.S. 11 maart 1922).

² J. WOUTERS en M. VIDAL, “De Benelux: van nu en straks”, *Rechtskundig Weekblad*, (2006-07), 37, p. 1503.

De BLEU sluit overeenkomstig artikel 31 van de BLEU-oprichtingsovereenkomst bilaterale verdragen ter bescherming van investeringen met derde landen; op dit ogenblik zijn het er bijna tachtig.³ Het gaat hierbij in het bijzonder om akkoorden met staten die geen lid zijn van de OESO. De bilaterale akkoorden inzake investeringen zijn akkoorden die voor de investeerders van beide overeenkomstsluitende partijen een veilig juridisch kader proberen vast te stellen. Zij bevestigen het recht voor elke partij om investeringen te reglementeren en zelfs te weigeren, dit om dwingende redenen die door de nationale wetgeving worden opgelegd, op voorwaarde dat dit recht op een niet-discriminerende manier wordt uitgeoefend. Bij de onderhandelingen gaat de BLEU uit van een typetekst die door de federale regering, de regeringen van de drie Gewesten en de Luxemburgse Regering werd aangenomen in 1994⁴ en met een arbeids- en een milieuclausule werd geamendeerd in 2002.⁵

Zoals de meeste BITs hebben de BLEU-investeringsakkoorden de bedoeling investeringen te beschermen en aan te moedigen, en bevatten ze hiertoe hoofdzakelijk beschermingsmaatregelen. De BLEU-investeringsakkoorden scheppen een kader waardoor de Vlaamse investeerder meer geneigd zou moeten zijn om te investeren in landen die niet de rechtszekerheid en politieke stabiliteit van de OESO-landen hebben. BLEU-investeringsakkoorden dragen derhalve idealiter bij tot een grotere rechtszekerheid voor het aanboren van nieuwe groeimarkten voor ondernemingen. Toch blijkt de wetenschappelijke literatuur niet eensluidend m.b.t. het verband tussen bilaterale investeringsakkoorden en buitenlandse directe investeringen. Enerzijds hebben verschillende studies aangetoond dat het aantal bilaterale investeringsakkoorden correleert met meer buitenlandse directe investeringsstromen. Anderzijds blijkt het moeilijk om aan te tonen dat het sluiten van een bilateraal investeringsakkoord met een specifiek land resulteert in meer buitenlandse directe investeringen vanuit dat land.⁶

Internationaal gesproken is de populariteit van het instrument bilaterale investeringsakkoorden (Bilateral Investment Treaties / BITs) opvallend. Thans zijn er wereldwijd meer dan 2500 BITs in werking, vergeleken met minder dan 500 in het begin van de jaren 1990. BITs kenden voornamelijk een steile opgang in de jaren 1990.⁷ Ook wat de Europese Unie betreft is het aantal BITs dat door EU-lidstaten werd gesloten, aanzienlijk. Naast Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Italië en Nederland behoort de BLEU tot de top van de ondertekenaars.⁸ Pogingen om te komen tot een transnationaal juridisch kader m.b.t. transnationale investeringen, zoals het Multilateral Agreement on Investment (MAI)⁹, zijn tot hiertoe zonder resultaat gebleven. Buitenlandse investeringen worden momenteel beschermd door een complex en versnipperd juridisch landschap van bilaterale, regionale en multilaterale investeringsgerelateerde akkoorden (vrijhandelsakkoorden met investeringsluik, de overeenkomst inzake de met de handel verband houdende investeringsmaatregelen van de Wereldhandelsorganisatie, enz.). In totaal waren er eind 2007 meer dan 5500 internationale akkoorden die ook betrekking hebben op investeringen.¹⁰

³ INTERNATIONAL CENTRE FOR SETTLEMENT OF INVESTMENT DISPUTES, *ICSID database of bilateral investment treaties*, 18.05.2009. [<http://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=ICSIDPublicationsRH&actionVal=ParticularCountry&country=ST179>]

⁴ De typetekst werd aangenomen door de Vlaamse Regering op 29 juni 1994.

⁵ Zie voor deze typetekst J. WOUTERS, *Bronnen van internationaal recht*, Antwerpen, Intersentia, 2004, 804 – 808.

⁶ A. KERNER, "Why should I believe you? The costs and consequences of bilateral investment treaties", *International Studies Quarterly*, 53, (2009), p. 74.

⁷ UNCTAD, *International investment rule-setting: trends, emerging issues and implications*, nota voorbereid door het UNCTAD secretariaat, TD/B/COM.2/73, 05.01.2007.

⁸ A. RADU, "Foreign investors in the EU – which 'best treatment'? Interactions between bilateral investment treaties and EU law", *European Law Journal*, 14, (2008), 2, p. 238. Voor een overzicht van het aantal BITs per land, zie INTERNATIONAL CENTRE FOR SETTLEMENT OF INVESTMENT DISPUTES, *ICSID database of bilateral investment treaties*, 18.05.2009. [<http://icsid.worldbank.org/ICSID/FrontServlet?requestType=ICSIDPublicationsRH&actionVal=ViewBilateral&reqFrom=Main>]

⁹ Het MAI werd onderhandeld in het kader van de OESO tussen 1995 en 1998. Door kritiek uit de hoek van het maatschappelijk middenveld en de terugtrekking van Frankrijk uit het project in oktober 1998, was het onmogelijk om dit multilateraal investeringsakkoord te sluiten.

¹⁰ UNCTAD, *International investment rule-making: stocktaking, challenges and the way forward*, ITE/IIT/2007/3, New York en Genève, 2008, 9 -19 ; EILMANSEBERGER, "Bilateral investment treaties and EU law", *Common Market Law Review*, 46, (2009), pp. 383 – 385.

Met betrekking tot de vraag naar de Vlaamse bevoegdheden terzake kan het volgende worden gesteld. De Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid bekrachtigde op 4 april 1995 het “gemengde” karakter van de investeringsovereenkomsten. Het Vlaamse Gewest is immers bevoegd voor het economische beleid, alsook voor het afzet- en uitvoerbeleid, overeenkomstig artikel 6, §1, VI, eerste lid, 1° en 3° van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, zoals gewijzigd. Bovendien kan de Vlaamse overheid onafhankelijk tot onteigeningen overgaan.

3. Bespreking

3.1. Bescherming van openbare belangen

Hoewel investeringen geldstromen genereren die kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van landen, zijn er ook risico's aan verbonden. Dit blijkt onder meer uit het stijgend aantal investeerder-staat-geschillen. Om dergelijke geschillen te vermijden, zijn er staten die verduidelijkingen aanbrengen omtrent de draagwijdte van bepaalde in BITs neergelegde beginselen, zoals nationale behandeling en meest begunstigde natie. Steeds meer staten benadrukken tevens in hun BITs dat investeringsbescherming niet ten koste mag gaan van andere legitieme openbare belangen. Dit gebeurt op tweeërlei wijze: (i) door algemene uitzonderingen in BITs in te schrijven, en/of (ii) door in BITs de nationale bevoegdheid te bevestigen om maatregelen te treffen en uit te voeren met het oog op het vrijwaren van bepaalde sociale waarden (gezondheidsbescherming, veiligheid, milieu en promotie van internationaal erkende arbeidsrechten).¹¹

De Raad stelt zich vanuit deze context de vraag of (1) BLEU-investeringsakkoorden voldoende tegemoet komen aan de nood om een evenwicht te zoeken tussen rechten en plichten van investeerders, gast- en herkomstland, (2) Vlaanderen via het BLEU-typeakkoord voldoende uitgerust is om zijn eigen legitieme openbare belangen te verdedigen. De vertegenwoordigers van de vakbonden en de ontwikkelingsorganisaties in de Raad vragen zich bovendien af of Vlaanderen zich voldoende rekenschap geeft van de effecten van de BLEU-investeringsakkoorden op de ontwikkelingslanden waarmee dergelijke akkoorden worden gesloten, in het bijzonder van de inperking van de noodzakelijke beleidsruimte om een duurzaam ontwikkelingsbeleid te voeren, afgestemd op de plaatselijke noden en mogelijkheden.

3.1.1. Uitzonderingen op het toepassingsgebied

Verscheidene staten formuleren uitzonderingen op het toepassingsgebied van BITs teneinde hen toe te staan als gaststaat bepaalde wetgevende maatregelen te treffen. Belastingen en regionale economische integratie behoren reeds tot de traditionele uitzonderingsgebieden. Recentere uitzonderingen zijn o.m. maatregelen van essentiële veiligheid en openbare orde, bescherming inzake gezondheid en natuurlijke rijkdommen, culturele diversiteit en prudentiële maatregelen voor financiële diensten.¹²

Gelet op de Vlaamse bevoegdheid inzake cultuur signaleert de Raad de innovatie van Canada en Frankrijk om culturele uitzonderingen in te schrijven in BITs, zodat de verdragspartijen beleidsruimte bewaren m.b.t. de nationale cultuur en/of de culturele diversiteit.¹³ Met de financieel-economische crisis in het achterhoofd wenst de Raad ook te verwijzen naar een andere tendens in BITs, namelijk prudentiële maatregelen voor financiële diensten als uitzondering. In dergelijke BITs zijn drie types prudentiële maatregelen te onderscheiden, namelijk m.b.t. (i) de bescherming van klanten van financiële instellingen, zoals investeerders en spaarders, (ii) de veiligheid, soliditeit, integriteit en financiële verantwoordelijkheid van financiële instellingen, en (iii) wetten die de integriteit en stabiliteit van het financiële systeem als een geheel proberen te vrijwaren.¹⁴

¹¹ UNCTAD, *International investment rule-making*, 30; UNCTAD, *Bilateral Investment Treaties 1995-2006: trends in investment rulemaking*, New York en Genève, 2007, 142-143.

¹² *Ibid.*

¹³ UNCTAD, *Bilateral Investment Treaties*, 89.

¹⁴ *Ibid.*, 90.

In vergelijking met de hogergenoemde tendensen beperken de meeste BLEU-investeringsakkoorden, zoals de overeenkomst met Qatar, zich tot het bewaren van de openbare orde als uitzondering op de voortdurende bescherming en veiligheid van investeringen. Sommige BLEU-investeringsakkoorden voegen hier de “veiligheid van de staat” aan toe.¹⁵ De vertegenwoordigers uit de ondernemerswereld die zetelen in de Raad zijn geen voorstander van uitzonderingsmaatregelen die de bescherming voor investeringen uithollen. Indien er uitzonderingsmaatregelen getroffen worden, dient dit volgens hen op Europees niveau te gebeuren. De vertegenwoordigers van ontwikkelingsorganisaties en vakbonden binnen de Raad beklemtonen dat ook de staat zich voldoende moet indekken tegen rechtszaken en mogelijke aanspraken van buitenlandse investeerders die het aanpassen van wetgeving verhinderen of bemoeilijken. Zo nam Argentinië eind 2001 naar aanleiding van een financiële crisis maatregelen die ook buitenlandse investeerders schade berokkend. Niet minder dan drieënvertig investeerders trokken naar het International Centre for Settlement of Investment Disputes, goed voor een mogelijke aansprakelijkheid van 8 miljard US \$.¹⁶

De Raad roept op om bij het ontwikkelen van een Vlaamse visie inzake de BLEU-investeringsakkoorden (zie *infra*, 3.4.) een zorgvuldige afweging te maken tussen de bescherming van investeerders en andere legitieme openbare belangen.

3.1.2. Positieve maatregelen

Verschillende staten hebben in BITs positieve formules geïntegreerd met het oog op het waarborgen van belangrijke sociale waarden, zoals gezondheidsbescherming, veiligheid, het milieu en de promotie van internationaal erkende arbeidsrechten. In het internationale debat krijgen bovendien elementen als maatschappelijk verantwoord ondernemen, anticorruptie, transparantie en consultatie bij investeerder-staat-geschillen steeds meer aandacht.¹⁷

Ook België heeft in BLEU-verband gedeeltelijk deze kaart getrokken door sinds 2002 arbeids- en milieuclausules in de BLEU-typetekst te integreren. De BLEU-typetekst bevat geen afzonderlijke clausule voor volksgezondheid, maar onder milieuwetgeving verstaat de typetekst ook het voorkomen van enig gevaar voor het leven of de gezondheid van mens, dier of plant. De clausules voorzien normaliter in volgende elementen: de vrijheid voor elke partij om op arbeids- en milieuvlak wetten te maken, het verbod de normen te versoepelen om zo nieuwe investeringen aan te trekken¹⁸, de daadwerkelijke naleving van internationale verbintenissen en een bilaterale raadpleging op verzoek.

Een illustratie van het mogelijke belang van dergelijke clausules biedt het recente rapport van John Ruggie, Speciaal VN-Vertegenwoordiger inzake mensenrechten en transnationale ondernemingen. Het rapport wijst op het gevaar van bilaterale investeringsakkoorden die investeerders in de mogelijkheid stellen gastlanden voor een internationaal arbitragetribunaal te dagen voor vermeende schade als gevolg van de uitvoering van wetgeving om binnenlandse sociale en milieustandaarden te verbeteren, zelfs wanneer de wetgeving van toepassing is op zowel binnenlandse als buitenlandse ondernemingen. John Ruggie verwijst naar het voorbeeld van een Europese onderneming die op deze grondslag de Zuid-Afrikaanse “black economic empowerment”-rechten aanvocht. Uit vrees voor betwistingen door internationale investeerders kunnen staten moeilijkheden ondervinden om binnenlandse sociale en milieustandaarden, ook deze gerelateerd aan mensenrechten, te versterken.¹⁹

¹⁵ W.W. BURKE-WHITE en A. VON STADEN, “Investment protection in extraordinary times: the interpretation and application of non-precluded measures provisions in bilateral investment treaties”, *Virginia Journal of International Law*, 48, (2008), 2, p. 328.

¹⁶ W.W. BURKE-WHITE en A. VON STADEN, o.c., pp. 309-311.

¹⁷ UNCTAD, *Bilateral Investment Treaties*, 92 ; UNCTAD, *International investment rule-making*, 71 – 75.

¹⁸ In de eerste zin van Artikel 5.2 en 6.2 van de typetekst wordt een beginselverklaring opgenomen door te stellen dat het niet passend is om respectievelijk nationale milieuwetten en nationale arbeidswetgeving te versoepelen. In de tweede zin wordt een meer specifiek engagement opgenomen – zij het in bedekte termen – om voor een specifieke investering geen afwijking van bestaande milieu- en arbeidswetgeving toe te staan.

¹⁹ HUMAN RIGHTS COUNCIL, *Promotion and protection of all human rights, civil, political, economic, social and cultural rights, including the right to development*, Report of John Ruggie, the Special Representative of the Secretary-General on the issue of human rights and transnational corporations and other business enterprises, UN Document A/HRC/8/5, april 2008, 11 ; J. WOUTERS en N. HACHEZ, *Business and human rights in EU external relations: making the EU a leader at home and internationally*, Study for the European Parliament, Policy Department DG External Policies, EXPO/B/DROI/2009/2, april 2009, 10. Voor de band tussen mensenrechten en stabilisatieclausules in investeringsakkoorden, zie INTERNATIONAL FINANCE CORPORATION, *Stabilization*

De Raad stelt zich de vraag of – zelfs met de hogergenoemde clauses – het recht om wetten uit tevaardigen in Vlaanderen, België, Luxemburg en de partnerlanden in voldoende mate beschermd is d.m.v. de bepalingen van de BLEU-typetekst. De jurisprudentie bij investeerder-staat-geschillen toont immers geen consistente balans tussen het recht om wetten uit tevaardigen en de rechten van investeerders. In sommige arbitrages wordt het doel van de maatregel niet in acht genomen en is enkel de economische schade voor de investeerder van doorslaggevend belang. Zo heeft men reeds geoordeeld dat een maatregel die bedoeld was om mensenrechten te beschermen of te promoten als een onrechtstreekse onteigening gold. Om die reden beperken staten als Canada, de VS en Mexico de reikwijdte van de bepaling m.b.t. onteigening door te preciseren dat de toepassing van niet-discriminerende regelgeving van een verdragspartij die bedoeld en toegepast wordt voor de bescherming van legitieme doelstellingen inzake algemeen welzijn, zoals volksgezondheid, veiligheid en het milieu, niet neerkomt op een indirecte onteigening.²⁰

Hoewel BLEU-akkoorden in de eerste plaats investeringsakkoorden zijn, erkent de Raad het grote belang van een dialoog over arbeids- en milieuclauses. Het bedrijfsleven is op lange termijn immers gebaat bij stabiele markten en een gunstig investeringsklimaat. Hiervoor zijn o.m. een goed functionerende rechtsstaat, het respecteren van mensenrechten en een duurzame omgeving noodzakelijk.

De Raad merkt op dat een aantal arbeids- en milieuclauses in de onderhavige BLEU-investeringsakkoorden sterk werden uitgehold. Hij is er zich evenwel van bewust dat het vaak moeilijk – soms zelfs onmogelijk – zal zijn voor de BLEU om de andere verdragspartij te overhalen de arbeids- en milieuclauses integraal op te nemen. De nota aan de Vlaamse Regering leest dat ook voor de BLEU-investeringsakkoorden met Oman, Qatar en Colombia de onderhandelingen over deze clauses moeilijk lagen. Deze resulteerden over het algemeen in afgezwakte versies van de milieu- en arbeidsclauses, met als uitzondering Qatar, waarvan de milieu- en arbeidsclauses erg gelijken op de typetekst. Aangezien de nota's aan de Vlaamse Regering de verschillen met de typetekst aangeven, ziet de Raad af van een exhaustieve opsomming van passages die zijn afgezwakt in vergelijking met de typetekst.

De Raad beperkt zich tot de BLEU-overeenkomst met Colombia, aangezien het hier naar zijn oordeel om een bijzonder geval gaat. M.b.t. Colombia heeft men de definitie van “arbeidswetgeving” ingekort door uit de typetekst de laatste regel te verwijderen, namelijk “redelijke arbeidsomstandigheden op het gebied van minimumloon, aantal werkuren, veiligheid en gezondheid”. Er is volgens artikel 8.1.4. tevens geen mogelijkheid tot geschillenregeling voor enige verbintenis die overeenkomstig artikel 7 “milieu” en artikel 8 “arbeid” werd aangegaan. Gelet op de problematische mensenrechtensituatie in het betrokken land, zoals geschetst in de nota aan de Vlaamse Regering, vraagt de Raad zich af of het een wijze beslissing was om tijdens de jaarlijkse evaluatie- en programmavergadering van de Werkgroep bilaterale investeringen Colombia als prioriteit voor 2006 op de agenda te plaatsen. De Raad wijst erop dat het Amerikaanse Congres in 2007 weigerde de Vrijhandelsovereenkomst tussen Colombia en de VS goed te keuren wegens de problematische mensenrechtensituatie. Aangezien Colombia van plan is om onderhavige BLEU-overeenkomst te gebruiken als typevoorbeeld voor gelijkaardige verdragen met andere EU-lidstaten is het des te meer betreurenswaardig dat voornamelijk de arbeidsclause is afgezwakt.

Terwijl de vertegenwoordigers uit de ondernemerswereld binnen de Raad pleiten voor een flexibele en pragmatische aanpak m.b.t. de clauses, achten de vertegenwoordigers van de vakbonden en de ontwikkelingsorganisaties de verwoording van de clauses, vooral in de BLEU-overeenkomst met Colombia, te zwak. Deze strekking binnen de Raad dringt aan op een opschorting van de ratificatieprocedure tot de mensenrechtensituatie verbeterd en de vakbondsrepressie verdwijnt. Zij pleiten tevens voor een nieuwe onderhandelingsronde met consultatie van de Colombiaanse vakbonden en waarbij minstens de bepalingen worden hernomen uit het heronderhandelde bilaterale vrijhandelsakkoord tussen Colombia en de VS.

clauses and human rights, Research project conducted for IFC and the Special Representative of the Secretary General on Business and Human Rights, 11 maart 2008.

²⁰ H. MANN, *International investment agreements, business and human rights: key issues and opportunities*, International Institute for Sustainable Development, 2008, pp. 20 – 25.

De Raad hoopt dat men m.b.t. de hogergenoemde clausules tot een "European level playing field" kan komen zodat men over meer gewicht beschikt aan de onderhandelingsstafel. Mogelijks biedt de nieuwe EU-bevoegdheid inzake "directe buitenlandse investeringen" een goede hefboom (zie *infra*, 3.2.). De Raad verwijst tevens naar een gelijkaardige discussie die momenteel in het Comité van permanente vertegenwoordigers (Coreper) wordt gevoerd over de horizontale politieke clausules (mensenrechten, democratie, rechtsstaat, strijd tegen terrorisme, non-proliferatie van massavernietigingswapens, het Internationaal Strafhof, enz.) in de overeenkomsten die de Europese Gemeenschap en de EU-lidstaten sluiten met regio's en derde landen.²¹

3.2. De nieuwe bevoegdheid van de EU inzake investeringen: naar een exclusieve bevoegdheid?

Hoewel de Europese Gemeenschap op dit ogenblik slechts een niet-exclusieve en impliciete externe bevoegdheid heeft voor een aantal investeringskwesties²², stelt zij zich de laatste jaren actiever op in dit domein. De Europese Commissie kaart nu al investeringskwesties aan bij onderhandelingen over bilaterale handelsovereenkomsten met derde landen. Recente akkoorden zoals de stabilisatie- en associatieovereenkomsten met de Balkanlanden bevatten passages over buitenlandse investeringen. De Commissie heeft tevens oog voor bepalingen uit bestaande BITs van lidstaten met derde landen die mogelijk onverenigbaar zijn met het Europees gemeenschapsrecht. Zo verzocht de Commissie bijvoorbeeld toetredende lidstaten uit Centraal- en Oost-Europa een aantal BITs met de VS te heronderhandelen.²³

Wanneer het Verdrag van Lissabon (zie Advies 2008/4, 20 februari 2008) in werking treedt, krijgt de EU uitdrukkelijk de bevoegdheid voor directe buitenlandse investeringen (foreign direct investment / FDI). Het Verdrag breidt de gemeenschappelijke handelspolitiek immers uit tot o.m. de directe buitenlandse investeringen. Artikel 207 van het VWEU bepaalt: "De gemeenschappelijke handelspolitiek wordt gegrond op eenvormige beginselen, met name aangaande tariefwijzigingen, het sluiten van tarief- en handelsakkoorden betreffende handel in goederen en diensten, en de handelsaspecten van intellectuele eigendom, de directe buitenlandse investeringen, het eenvormig maken van liberalisatiemaatregelen, de uitvoerpolitiek alsmede de handelspolitieke beschermingsmaatregelen, waaronder de te nemen maatregelen in geval van dumping en subsidies. De gemeenschappelijke handelspolitiek wordt gevoerd in het kader van de beginselen en doelstellingen van het externe optreden van de Unie."²⁴

Deze nieuwe EU-bevoegdheid heeft een dubbel doel, namelijk 1) de efficiëntie van de EU bij internationale onderhandelingen inzake investeringen verbeteren en 2) de coördinatie tussen buitenlandse investeringen en overig EU-beleid versterken.

Het ziet er naar uit dat buitenlandse directe investeringen zelfs een exclusieve EU-bevoegdheid worden, aangezien artikel 3, lid 1, sub e, van het VWEU stipuleert dat de EU exclusief bevoegd is op het gebied van de gemeenschappelijke handelspolitiek. Als gevolg van deze exclusieve bevoegdheid zouden de lidstaten niet langer internationale investeringsakkoorden, zoals de bilaterale BLEU-investeringsakkoorden, kunnen sluiten.²⁵

De Raad vraagt aandacht voor de kwestie van de reikwijdte van de nieuwe EU-bevoegdheid, aangezien er vooralsnog geen consensus blijkt te bestaan over de definitie van "buitenlandse directe investering" en over de interpretatie van de nieuwe EU-bevoegdheid. Te verwachten valt dat

²¹ De clause m.b.t. mensenrechten en een onderdeel van de clause m.b.t. massavernietigingswapens worden als essentieel beschouwd en kunnen in het uiterste geval leiden tot de opschorting van de gehele overeenkomst.

²² Zie bijvoorbeeld J. CEYSENS, "Towards a common foreign investment policy? Foreign investment in the European constitution", *Legal Issues of Economic Integration*, 32, (2005), 3, pp. 260 – 262 ; J. CHAISSE, "Adapting the European Community legal structure to the international trade", *European Business Law Review*, 17, (2006), pp. 1615 – 1635 ; T. EILMANSEBERGER, o.c., pp. 389 – 391.

²³ *Ibid.*, pp. 387 – 388 ; L. MOLA, *Which role for the EU in the development of international investment law?*, Society of International Economic Law, Inaugural Conference 2008, 02.07.2008, 16 – 17.

²⁴ EUROPESE UNIE, *Geconsolideerde versie van het verdrag betreffende de werking van de Europese Unie*, Publicatieblad C115/140, 9 mei 2008.

²⁵ T. EILMANSEBERGER, o.c., pp. 383 – 385. Voor een analyse van bepalingen uit BITs die mogelijk onverenigbaar zijn met EU-wetgeving, zie A. RADU, o.c., pp. 237 – 260.

toekomstige rechtspraak van het Europees Hof van Justitie de precieze draagwijdte van de nieuwe verdragsbepaling zal moeten verduidelijken.

In de eerste plaats stipt de Raad aan dat de term “buitenlandse directe investering” niet gedefinieerd wordt in het Verdrag van Lissabon. Hij verwijst evenwel naar de Europese kapitaalverkeerrichtlijn, waarvan bijlage I de verrichtingen definieert die als kapitaalverkeer worden beschouwd, met inbegrip van directe investeringen.²⁶ Door andere internationale organisaties, zoals het IMF en de OESO, worden buitenlandse directe investeringen zeer breed gedefinieerd, nl. als kapitaal, geleverd door een natuurlijk persoon of rechtspersoon van een ander land aan een onderneming, gekenmerkt door een blijvende invloed en controle op zijn activiteiten. BITs van EU-lidstaten hebben doorgaans betrekking op alle soorten activa met een economische waarde, onafhankelijk van het gegeven of de investeerder al dan niet kan deelnemen aan de bestuurlijke controle van een onderneming.²⁷ De vertegenwoordigers van de vakbonden en de ontwikkelingsorganisaties binnen de Raad voegen hieraan toe dat dergelijke brede definitie kan bekritiseerd worden omdat zij geen verschillende behandeling voor verschillende vormen van investeringen toelaat en de beleids- en regelgevingsruimte van overheden inperkt. Verder wijzen zij ook op het groot verschil in meerwaarde voor ontwikkeling tussen speculatieve participaties en green field investeringen.²⁸

In de tweede plaats bestaan er verschillende interpretaties van de reikwijdte van de nieuwe EU-bevoegdheid. Binnen het bestek van dit advies kan de Raad hier niet exhaustief op ingaan. Hij stipt aan dat in de literatuur o.a. wordt gesteld dat beleid om investeringen te beschermen tegen onteigening en gelijke behandeling mogelijks buiten de gemeenschappelijke handelspolitiek valt.²⁹ De Raad pleit ervoor dat de Vlaamse overheid deze discussie opvolgt en ermee rekening houdt – vooral na de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon – in haar te ontwikkelen visie omtrent de BLEU-investeringsakkoorden.

De sterkere rol van de EU op het vlak van de regelgeving inzake internationale investeringen na de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon zou volgens de Raad alvast kunnen leiden tot een grotere coherentie en consistentie en de EU in staat stellen om haar offensieve en defensieve investeringsbelangen beter te verdedigen. Een dergelijke rol zou meer rechtszekerheid en een transparanter kader kunnen creëren voor EU-investeerders in het buitenland. Een sterkere EU-rol zou tevens kunnen bijdragen tot de verspreiding van de EU-opvatting over fundamentele beginselen, zoals m.b.t. milieu- en arbeidsrechten. De vertegenwoordigers van vakbonden en ontwikkelingsorganisaties in de Raad waarschuwen evenwel dat een versterkte EU-rol tevens een groter machtsonevenwicht zou kunnen creëren en het moeilijker zou kunnen maken voor ontwikkelingslanden om hun belangen weerspiegeld te zien in investeringsovereenkomsten.

De Raad drukt de hoop uit dat men een Europees investeringsregime kan uitwerken dat een goed evenwicht zoekt tussen de rechten en plichten van investeerders, gastlanden en herkomstlanden. Hij is er tevens van overtuigd dat het EU-voorzitterschap een goede gelegenheid voor België kan zijn om hiervoor te pleiten.

²⁶ Richtlijn 88/361/EEG van de Raad van 24 juni 1988 voor de uitvoering van artikel 67 van het Verdrag, Publicatieblad L 178, 8 juli 1988, 5. Zie ook EUROPESE COMMISSIE, Mededeling van de Commissie betreffende bepaalde juridische aspecten van de intracommunautaire investeringen, *Publicatieblad C 220*, 19 juli 1997, 15.

²⁷ J. CEYSSENS, o.c., pp. 274 – 275.

²⁸ Zie ook C. GOBIN, e.a., *Les accords bilatéraux sur l'investissement dans l'UEBL*, Etude exploratoire, rapport intermédiaire, Brussel, ULB GRAID, 2002, 15 – 19; M. MALIK, "Recent developments in the definition of investment in international investment agreements", *Paper provided for the 2nd annual forum for developing country investment negotiators*, Marrakech, 2 – 4 november 2008.

[http://www.iisd.org/pdf/2008/dci_recent_dev.pdf]

²⁹ T. EILMANSBERGER, o.c., pp. 395; L. MOLA, l.c., 14. Hierin worden bijvoorbeeld drie interpretaties gegeven: 1) minimale interpretatie, de bestaande EU-bevoegdheid inzake investeringen van de EU die reeds bestaat, maar uitgebreid tot de industriële sector, 2) de bevoegdheid inzake FDI moet beperkt worden tot alle aspecten van de liberalisering van investeringen, 3) een brede interpretatie die de promotie, de bescherming en de liberalisering van investeringen omvat in zoverre ze niet ingaat tegen de exclusieve bevoegdheden van de lidstaten. J. CEYSSENS, o.c., pp. 279 - 281. Volgens Ceyssens kan artikel 207, lid 6, van het VWEU mogelijks worden geïnterpreteerd als het stellen van een algemeen principe inzake parallelisme tussen interne en externe bevoegdheden. Aangezien de bescherming van investeringen tegen onteigening en een algemene standaard inzake “eerlijke en billijke behandeling” beleidslijnen zijn die niet bestaan binnen de interne markt, vallen zij volgens deze auteur buiten de gemeenschappelijke handelspolitiek.

3.3. Transparantie

In recente BITs is er een trend waarneembaar om de transparantie m.b.t. zowel informatie-uitwisseling als arbitrage bij investeerder-staat-geschillen te vergroten.

In vele BITs, en ook de onderhavige BLEU-investeringsakkoorden, zijn momenteel geen specifieke bepalingen inzake transparantie opgenomen.³⁰ Bij de BITs die wel een bepaling inzake transparantie opnemen, is er een evolutie waarneembaar: transparantie wordt niet langer uitsluitend bekeken als een manier voor de verdragsluitende partijen om informatie uit te wisselen, maar als een wederzijdse verplichting die niet alleen de gastlanden, maar tevens de buitenlandse investeerders aangaat. Een aantal recente BITs garanderen tevens informatierechten aan alle "geïnteresseerde personen" en laten hen zelfs toe om aanmerkingen te maken bij ontwerpwetgeving.³¹

Een andere trend die zich aftekent in recente BITs is gericht op het vergroten van de legitimiteit bij investeerder-staat-geschillen door het verbeteren van de transparantie bij arbitrages. Zowel de typetekst van Canada als van de VS inzake BITs voorziet met dat oogmerk in publieke hoorzittingen, de publicatie van juridische documenten en de mogelijkheid van vertegenwoordigers van de civiele maatschappij om briefingnota's (*amicus curiae*) te bezorgen aan de arbitragecolleges.³²

De Raad meent dat er op beide vlakken ruimte is binnen het BLEU-kader om vooruitgang te boeken. Hij zou het een goede zaak vinden mocht transparantie formeel meer plaats krijgen in het BLEU-investeringsbeleid. Tevens kan de Vlaamse overheid binnen het BLEU-kader initiatieven ontwikkelen om de transparantie inzake investeerder-staat-geschillen te vergroten.

De vertegenwoordigers van de vakbonden en de ontwikkelingsorganisaties vragen grotere openheid en inspraak van het maatschappelijke middenveld in alle betrokken landen. Zij wijzen tevens op (voorstellen tot) vernieuwingen in recente BITs m.b.t. (i) mogelijkheden om geschillen te vermijden, (ii) het voorzien in procedures van verzoening en bemiddeling, (iii) het versterken van de binnenlandse geschillenbeslechting zodat internationale investeerder-staat arbitrage wordt vermeden, (iv) het niet alleen geven van rechten aan investeerders, maar ook het opleggen van verplichtingen, in het bijzonder voor wat betreft het verbod op omkoping en maatschappelijk verantwoord ondernemen, en (v) het opleggen van verplichtingen aan het herkomstland met het oog op het gedrag van zijn investeerders in het buitenland.³³

3.4. Vlaamse visie inzake BLEU-investeringsakkoorden

De Raad acht het verwonderlijk dat er momenteel geen Vlaamse visie voorhanden is m.b.t. de BLEU-investeringsakkoorden. Hij spoort de Vlaamse overheid aan om, naar analogie met de nota aan de Vlaamse Regering betreffende het gemeenschappelijke handelsbeleid van de Europese Unie³⁴, een visienota te ontwikkelen. Ingrediënten voor een dergelijke nota kunnen bijvoorbeeld de volgende zijn:

- (i) overzicht van de gesloten BLEU-investeringsakkoorden en identificatie van prioritaire BLEU-landen;
- (ii) inpassen van deze verdragen in het (nieuwe) EU-kader;
- (iii) effect van BLEU-investeringsakkoorden op de Vlaamse economie en op de ontwikkeling van de partnerlanden;
- (iv) een schets van de trends inzake het redigeren van BITs en de keuzes van Vlaanderen ten opzichte van deze evolutie;

³⁰ Er is momenteel een aangepaste BLEU-typetekst beschikbaar waarin een apart artikel inzake transparantie wordt voorzien. Deze typetekst moet echter nog worden goedgekeurd door de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid.

³¹ UNCTAD, *Bilateral Investment Treaties*, 76 – 80.

³² *Ibid.*, 142-143 ; H. MANN, o.c., pp. 29 – 32.

³³ UNCTAD, *International investment rule-making*, 71 – 75 ; H. MAN, e.a. *IISD Model International Agreement on Investment for Sustainable Development*, Negotiations' handbook, Winnipeg, Manitoba, IISD, 2006, 42 – 44.

³⁴ VLAAMSE REGERING, *Nota aan de Vlaamse Regering betreffende het Gemeenschappelijke Handelsbeleid van de Europese Unie: actuele ontwikkelingen en tendensen, Vlaamse belangen, beleidsdoelstellingen en beleidsinstrumenten*, VR/2007/2007/DOC.0783.

- (v) op welke manier probeert Vlaanderen een evenwicht tot stand te brengen tussen de belangen van de investeerder en de algemene publieke belangen;
- (vi) bepalen van de essentiële elementen van een ethische code (arbeids- en milieuclausules, mensenrechten) die men hanteert in de BLEU-investeringsakkoorden (zie *supra*, voetnoot 21);
- (vii) welke zijn de terugvalposities die voor Vlaanderen aanvaardbaar zijn;
- (viii) wie voert namens de Vlaamse overheid de onderhandelingen, welke expertise bouwt de Vlaamse overheid uit om dergelijke verdragen te onderhandelen;
- (ix) hoe kan de Vlaamse besluitvorming transparanter gemaakt worden met aandacht voor inspraak van de burger en het maatschappelijk middenveld;
- (x) ondertekening door een Vlaamse minister³⁵;
- (xi) informatieontsluiting: ontwikkelen van een webpagina waarop belanghebbende partijen en burgers kunnen nagaan of er met een bepaald land een BLEU-investeringsakkoord werd gesloten, investeerders informeren over hun verantwoordelijkheden die aan hun buitenlandse investeringen verbonden zijn op arbeids- en milieugebied, enz.³⁶

³⁵ G. BOURGEOIS, *Beleidsnota Buitenlands Beleid en Internationale Samenwerking 2004-2009*, 35. De beleidsnota stelt dat “bijzondere aandacht zal worden besteed aan de mede-ondertekening van verdragen door Vlaanderen. Hiermee worden de Vlaamse internationale bevoegdheden zichtbaar geïllustreerd ten aanzien buitenlandse en internationale partners.” De Raad stelt vast dat het BLEU-investeringsakkoord met Colombia, hoewel ondertekend in Brussel, niet door een Vlaamse minister werd mede-ondertekend.

³⁶ De huidige informatieontsluiting is eerder beperkt: het ingeven van relevante zoektermen zoals “BLEU” en “investeringsakkoord” levert weinig relevante informatie. De NADIA-databank waarin deze investeringsakkoorden zijn bewaard, verschijnt bijvoorbeeld niet bij zulke zoekopdracht. Men dient te overwegen of men op de site van het departement of van FIT informatie m.b.t. BLEU-investeringsakkoorden beter kan ontsluiten.

4. Conclusie

Naar aanleiding van de adviesaanvraag inzake de BLEU-investeringsakkoorden met Oman, Qatar en Colombia spoort de Raad de Vlaamse overheid aan om een grondige denkoefening te maken inzake het evenwicht tussen de bescherming van investeerders en andere legitieme openbare belangen, en eventueel voorstellen voor te leggen aan de federale overheid en de andere gewesten om zo nodig in overleg met Luxemburg de BLEU-typetekst aan te passen.

De Raad neemt kennis van deze BLEU-investeringsakkoorden en merkt op dat sommige arbeids- en milieuclausules erg zijn uitgehold. Hij meent dat dit vooral m.b.t. Colombia moeilijk ligt, gezien de problematische mensenrechtensituatie ter plaatse en het Colombiaanse voornemen om het BLEU-investeringsakkoord als typevoorbeeld voor gelijkaardige verdragen met andere EU-lidstaten te gebruiken. Hij spoort de Vlaamse overheid aan om deze instemming zorgvuldig te overwegen.

De Raad drukt de hoop uit dat men tot Europese afspraken kan komen, o.m. over arbeids- en milieuclausules met het oog op evenwichtige investeringsakkoorden die bijdragen tot duurzame ontwikkeling. Hij pleit ervoor dat men tot een globaal Europees kader komt (level playing field). Hij vraagt de Vlaamse Regering van het Belgische EU-voorzitterschap gebruik te maken om dit element op de Europese agenda te plaatsen, in het licht van de eventuele inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon.

De specifieke gevolgen van het Verdrag van Lissabon voor de BLEU-investeringsakkoorden zullen in de eerste plaats afhankelijk zijn van de interpretatie die men geeft aan het begrip “buitenlandse directe investeringen”. Aangezien buitenlandse directe investeringen onder het Verdrag van Lissabon tot de exclusieve EU-bevoegdheid zullen behoren, meent de Raad dat de huidige praktijk m.b.t. de BLEU-investeringsakkoorden onmogelijk ongewijzigd kan worden voortgezet.

Ten slotte spoort de Raad de Vlaamse overheid aan om oog te hebben voor de transparantie en inspraak in de BLEU-investeringsakkoorden.

Namens de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen,

(getekend)

Prof. Dr. Jan Wouters
Voorzitter

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

CE

KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 47.057/1/V
VAN 11 AUGUSTUS 2009

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling Wetgeving, eerste vakantiekamer, op 22 juli 2009 door de Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid verzocht hem, binnen een termijn van dertig dagen, van advies te dienen over een voorontwerp van decreet "houdende instemming met de Overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en het Sultanaat Oman, anderzijds, inzake de bevordering en de wederzijdse bescherming van investeringen, ondertekend in Masqat op 16 december 2008", heeft het volgende advies gegeven:

LM

47.057/1/V

Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973, heeft de afdeling Wetgeving zich beperkt tot het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond, alsmede van de vraag of aan de te vervullen vormvereisten is voldaan.

Dat onderzoek geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

CE

47.057/1/V

De kamer was samengesteld uit

de Heren	M. VAN DAMME,	kamervoorzitter, voorzitter,
	P. LEMMENS,	kamervoorzitter,
	J. CLEMENT,	staatsraad,
	M. RIGAUX,	assessor van de afdeling Wetgeving,
Mevrouw	G. VERBERCKMOES,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de H. D. VAN EECKHOUTTE, adjunct-auditeur.

DE GRIFFIER,

DE VOORZITTER,

G. VERBERCKMOES

M. VAN DAMME

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. De Overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de Regering van de Staat Qatar inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Doha op 6 november 2007, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel, 23 april 2010.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS

BIJLAGE 1:

Overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie
en de Regering van de Staat Qatar inzake de wederzijdse bevordering
en de bescherming van investeringen, ondertekend in Doha op
6 november 2007

OVEREENKOMST
TUSSEN
DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE
EN
DE REGERING VAN DE STAAT QATAR
INZAKE
DE WEDERZIJDSE BEVORDERING EN BESCHERMING VAN INVESTERINGEN

**OVEREENKOMST
TUSSEN
DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE
EN
DE REGERING VAN DE STAAT QATAR
INZAKE
DE WEDERZIJDSE BEVORDERING EN BESCHERMING VAN INVESTERINGEN**

**HET KONINKRIJK BELGIË,
HET VLAAMSE GEWEST,
HET WAALSE GEWEST,
EN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST,
evenals
HET GROOTHERTOGDOM LUXEMBURG,
enerzijds,**

en

**DE REGERING VAN DE STAAT QATAR,
anderzijds,**

(hierna te noemen "de Overeenkomstsluitende Partijen"),

VERLANGENDE hun economische samenwerking te versterken door voor investeringen door investeerders van de ene Overeenkomstsluitende Partij gunstige voorwaarden te scheppen op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij,

ZIJN het volgende overeengekomen:

Artikel 1

Begripsomschrijvingen

Voor de toepassing van deze Overeenkomst betekent:

1. “investeerders”:
 - a) de “onderdanen”, zijnde elk natuurlijk persoon die volgens de wetgeving van het Koninkrijk België of het Groothertogdom Luxemburg of van de Staat Qatar wordt beschouwd als een onderdaan van het Koninkrijk België of van het Groothertogdom Luxemburg dan wel van de Staat Qatar;
 - b) de “vennootschappen”, zijnde elke rechtspersoon, waaronder de regering en overheidsorganen, ondernemingen, vennootschappen, bedrijven of bedrijfsverbanden, die zijn opgericht in overeenstemming met de wetgeving van het Koninkrijk België of het Groothertogdom Luxemburg of van de Staat Qatar en waarvan de maatschappelijke zetel gevestigd is op het grondgebied van het Koninkrijk België of het Groothertogdom Luxemburg dan wel van de Staat Qatar.
2. “investering”: alle soorten vermogensbestanddelen en elke rechtstreekse of onrechtstreekse inbreng in speciën, natura of diensten, die worden geïnvesteerd of geherinvesteerd in welke economische sector ook.

Als investeringen in de zin van deze Overeenkomst gelden in het bijzonder, doch niet uitsluitend:

- a) roerende en onroerende goederen, alsmede andere zakelijke rechten zoals hypotheken, retentierechten, pandrechten, rechten van vruchtgebruik en soortgelijke rechten;
- b) aandelen, maatschappelijke aandelen en alle andere vormen van deelneming in bedrijven die zijn opgericht op het grondgebied van een der Overeenkomstsluitende Partijen;
- c) obligaties, tegoeden en gelijk welke prestatie die economische waarde heeft;
- d) auteursrechten, rechten van industriële eigendom, technische werkwijzen, handelsnamen en goodwill;
- e) publiekrechtelijke of contractuele concessies, waaronder die tot het opsporen, ontwikkelen, winnen of exploiteren van natuurlijke rijkdommen.

Veranderingen in de rechtsvorm waarin vermogensbestanddelen en kapitaal werden geïnvesteerd of geherinvesteerd doen geen afbreuk aan de omschrijving ervan als “investering” zoals bedoeld in deze Overeenkomst.

3. “opbrengst”: de bedragen die een investering oplevert, en met name, doch niet uitsluitend, winst, intrest, vermogensaanwas, dividenden, royalty's en vergoedingen.

4. “grondgebied”:

- a) het grondgebied van het Koninkrijk België en het grondgebied van het Groothertogdom Luxemburg evenals de zeegebieden, d.w.z. de gebieden op en onder zee die zich voorbij de territoriale wateren van het Koninkrijk België uitstrekken en waarin het, overeenkomstig het internationaal recht, soevereine rechten en rechtsmacht uitoefent met het oog op de opsporing, de winning en het behoud van de natuurlijke rijkdommen;
- b) het grondgebied van de Staat Qatar: het land, de interne en territoriale wateren, met inbegrip van de zeebedding en de ondergrond daarvan, het luchtruim dat zich daarboven uitstrekt, de exclusieve economische zone en het continentaal plat waarover de Staat Qatar soevereine rechten en rechtsmacht uitoefent, overeenkomstig het internationaal recht en de nationale wet- en regelgeving van Qatar.

5. “Milieuwetgeving”: de wet- en regelgeving van de Overeenkomstsluitende Partijen, of bepalingen uit die wet- en regelgeving, die in hoofdzaak gericht is op de bescherming van het milieu dan wel het voorkomen van enig gevaar voor het leven of de gezondheid van mens, dier of plant, door:

- a) het voorkomen, verminderen of beheersen van de uitstoot, de lozing of de emissie van verontreinigende stoffen en contaminanten;
- b) het beheersen van milieugevaarlijke of toxische chemicaliën, stoffen, materialen en afvalstoffen, en het verspreiden van desbetreffende informatie;
- c) het beschermen of in stand houden van in het wild levende dier- en plantensoorten, met inbegrip van bedreigde soorten, hun habitat en speciaal beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de Overeenkomstsluitende Partij.

6. “Arbeidswetgeving”: de wet- en regelgeving van de Overeenkomstsluitende Partijen, of bepalingen uit die wet- en regelgeving die rechtstreeks verband houden met de volgende internationaal erkende rechten van werknemers:

- a) het recht op vereniging;
- b) het recht op organisatie en collectieve onderhandeling;
- c) het verbod op het gebruik van enige vorm van dwang- of slavenarbeid;
- d) een minimumleeftijd voor de tewerkstelling van kinderen;
- e) redelijke arbeidsomstandigheden op het gebied van minimumloon, aantal werkuren, veiligheid en gezondheid.

Artikel 2**Bevordering van investeringen**

1. Elke Overeenkomstsluitende Partij bevordert op haar grondgebied investeringen van investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij en laat zodanige investeringen toe in overeenstemming met haar wetgeving.
2. Met name elke Overeenkomstsluitende Partij staat het sluiten en uitvoeren toe van licentieovereenkomsten en overeenkomsten inzake commerciële, administratieve of technische bijstand, voor zover deze activiteiten verband houden met zodanige investeringen.

Artikel 3**Bescherming van investeringen**

1. Alle investeringen door investeerders van een der Overeenkomstsluitende Partijen genieten op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij een eerlijke en rechtvaardige behandeling.
2. Onder voorbehoud van maatregelen die noodzakelijk zijn voor de handhaving van de openbare orde, genieten deze investeringen een voortdurende bescherming en zekerheid, met uitsluiting van elke onredelijke of discriminatoire maatregel die, in rechte of in feite, het beheer, de instandhouding, het gebruik, het genot of de liquidatie van deze investeringen zou kunnen belemmeren.

Artikel 4**Nationale behandeling en meestbegunstigingsbehandeling**

1. Elke Overeenkomstsluitende Partij verleent aan de investeringen van investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij een behandeling die niet minder gunstig is dan de behandeling die wordt toegekend aan investeringen van haar eigen investeerders of van investeerders van een derde Staat.
2. Ook is het zo dat elke Overeenkomstsluitende Partij aan investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij, ook wat de opbrengst van hun investeringen betreft, een behandeling verleent die niet minder gunstig is dan de behandeling die wordt toegekend aan investeerders van een derde Staat.

3. Met betrekking tot de werking, het beheer, het onderhoud, het gebruik, het genot, de verkoop of de vervreemding van investeringen dient elke Overeenkomstsluitende Partij investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij op haar grondgebied een behandeling toe te kennen die niet minder gunstig is dan de behandeling die wordt toegekend aan haar eigen investeerders of de investeerders van een andere Staat, zo laatstgenoemde behandeling gunstiger is.
4. Deze behandeling behelst geenszins de voorrechten die door een Overeenkomstsluitende Partij worden verleend aan investeerders van een derde Staat in het kader van diens participatie in of associatie met een vrijhandelszone, een douane-unie, een gemeenschappelijke markt of enige andere vorm van regionale economische organisatie.
5. Het bepaalde in dit artikel is niet van toepassing op belastingzaken.

Artikel 5

Milieu

1. In het besef dat elke Overeenkomstsluitende Partij het recht heeft haar eigen niveau van nationale milieubescherming te bepalen en de beleidslijnen en prioriteiten ter zake van milieu en ontwikkeling vast te leggen alsmede haar ad hoc wetgeving dienovereenkomstig aan te nemen of te wijzigen, dient elke Overeenkomstsluitende Partij erop toe te zien dat haar wetgeving een hoog niveau van milieubescherming waarborgt en dient zij alles in het werk te stellen om voornoemde wetgeving voortdurend bij te sturen.
2. De Overeenkomstsluitende Partijen erkennen dat het niet passend is de nationale milieuwetgeving te versoepelen teneinde investeringen aan te moedigen. Elke Overeenkomstsluitende Partij dient er dan ook op toe te zien dat geen vrijstelling of enige andere afwijking van deze wetgeving wordt toegestaan en dat ook geen mogelijkheid tot vrijstelling of andere afwijking wordt geboden teneinde het doen, onderhouden of uitbreiden van een investering op haar grondgebied aan te moedigen.
3. De Overeenkomstsluitende Partijen bevestigen andermaal de verbintenissen die ze zijn aangegaan op grond van internationale milieu-overeenkomsten, waarmee ze hebben ingestemd. Ze zien erop toe dat voornoemde verbintenissen ten volle worden erkend en beschermd middels hun nationale wetgeving.
4. De Overeenkomstsluitende Partijen erkennen dat de onderlinge samenwerking hen meer mogelijkheden biedt om de normen op het gebied van milieubescherming bij te sturen. Op vraag van de ene Overeenkomstsluitende Partij stemt de andere Overeenkomstsluitende Partij ermee in deskundigenoverleg te houden over eender welk onderwerp dat onder dit artikel ressorteert.

Artikel 6**Arbeid**

1. In het besef dat elke Overeenkomstsluitende Partij het recht heeft haar eigen normen ter bescherming van de arbeid vast te leggen en haar ad hoc wetgeving dienovereenkomstig aan te nemen of te wijzigen, dient elke Overeenkomstsluitende Partij erop toe te zien dat haar wetgeving arbeidsnormen vastlegt die in overeenstemming zijn met de internationaal erkende rechten van de werknemers, als bepaald in het 6^e lid van Artikel 1, en dient ze deze voortdurend bij te sturen.
2. De Overeenkomstsluitende Partijen erkennen dat het niet passend is de nationale arbeidswetgeving te versoepelen teneinde investeringen aan te moedigen. Elke Overeenkomstsluitende Partij dient er dan ook op toe te zien dat geen vrijstelling of enige andere afwijking van deze wetgeving wordt toegestaan en dat ook geen mogelijkheid tot vrijstelling of andere afwijking wordt geboden teneinde het doen, onderhouden of uitbreiden van een investering op haar grondgebied aan te moedigen.
3. De Overeenkomstsluitende Partijen bevestigen andermaal de verbintenissen die ze zijn aangegaan als lid van de Internationale Arbeidsorganisatie alsmede hun verbintenissen op grond van de Verklaring van de IAO over de fundamentele principes en rechten met betrekking tot werk en de follow-up ervan. De Overeenkomstsluitende Partijen zien erop toe dat de arbeidsbeginselen en de internationaal erkende rechten van de werknemers, als bepaald in het 6^e lid van Artikel 1, worden erkend en beschermd middels hun nationale wetgeving.
4. De Overeenkomstsluitende Partijen erkennen dat de onderlinge samenwerking hen meer mogelijkheden biedt om de arbeidsnormen bij te sturen. Op vraag van de ene Overeenkomstsluitende Partij stemt de andere Overeenkomstsluitende Partij ermee in deskundigenoverleg te houden over eender welk onderwerp dat onder dit artikel ressorteert.

Artikel 7**Ontneming en eigendomsbeperking**

1. Elke Overeenkomstsluitende Partij verbindt zich geen enkele maatregel tot onteigening of nationalisatie noch enige andere maatregel te treffen die tot gevolg heeft dat aan de investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij rechtstreeks of onrechtstreeks de hun toebehorende investeringen op haar grondgebied worden ontnomen.
2. Wanneer om redenen van openbaar nut, veiligheid of nationaal belang van het bepaalde in het eerste lid moet worden afgeweken, dienen de volgende voorwaarden te worden vervuld:
 - a) de maatregelen worden genomen met inachtneming van een behoorlijke rechtsgang;
 - b) de maatregelen zijn niet discriminatoir of in strijd met bijzondere verbintenissen;

- c) de maatregelen gaan vergezeld van voorzieningen voor de betaling van een billijke en reële schadeloosstelling.

3. Deze schadeloosstelling is gelijk aan de marktwaarde van de investering op de dag voordat de maatregelen tot onteigening of nationalisatie worden genomen of openbaar gemaakt.

De schadeloosstelling wordt uitgekeerd in de munt van de Staat waarvan de investeerder een onderdaan is of in enige andere omwisselbare munt. Ze moet zonder onnodige vertraging worden uitbetaald en vrij kunnen worden overgemaakt. Vanaf het tijdstip waarop het bedrag van de schadeloosstelling wordt vastgelegd tot op de datum waarop het moet worden uitgekeerd, levert de schadeloosstelling intrest op aan het normale banktarief.

4. Aan investeerders van de ene Overeenkomstsluitende Partij die met betrekking tot hun investeringen verliezen lijden wegens oorlog of een ander gewapend conflict, revolutie, een nationale noodtoestand of opstand op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij, wordt door laatstgenoemde, wat de restitutie, schadevergoeding, schadeloosstelling of een andere regeling betreft, een behandeling toegekend die ten minste gelijk is aan die welke die Overeenkomstsluitende Partij aan investeerders van de meestbegunstigde natie toekent.

Artikel 8

Overmakingen

1. Elke Overeenkomstsluitende Partij verleent de investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij de toelating om alle met een investering verband houdende uitkeringen vrij over te maken. Deze omvatten in het bijzonder:
 - a) bedragen bestemd om de investering tot stand te brengen, te behouden of uit te breiden;
 - b) bedragen bestemd voor het nakomen van contractuele verbintenissen, met inbegrip van de bedragen die nodig zijn voor de terugbetaling van leningen, royalty's en andere betalingen voortvloeiend uit licenties, franchises, concessies en andere soortgelijke rechten, alsmede de bezoldiging van het geëxpatrieerd personeel;
 - c) de opbrengsten uit investeringen;
 - d) de opbrengst uit de gehele of gedeeltelijke liquidatie van investeringen, met inbegrip van meerwaarden of verhogingen van het geïnvesteerde kapitaal;
 - e) de in toepassing van Artikel 7 uitgekeerde schadeloosstelling.
2. De onderdanen van beide Overeenkomstsluitende Partijen, die uit hoofde van een investering toelating hebben gekregen om op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij te werken, is het tevens toegestaan een evenredig deel van hun bezoldiging over te maken naar hun land van herkomst.

3. Tenzij de partijen anders overeenkomen, gebeurt de overmaking van deviezen in de munt waarin de investering aanvankelijk is gedaan of in een andere inwisselbare munt. De overmaking geschiedt tegen de wisselkoers die op de datum van overmaking van toepassing is.
4. Elke Overeenkomstsluitende Partij voert de overmakingen zonder onnodige vertraging uit, zonder andere lasten dan de gebruikelijke bankkosten.

Artikel 9

Subrogatie

1. Indien één der Overeenkomstsluitende Partijen dan wel openbare instelling van deze Partij een schadeloosstelling uitkeert aan haar eigen investeerders op grond van een voor een investering verleende waarborg, erkent de andere Overeenkomstsluitende Partij dat de eerstgenoemde Overeenkomstsluitende Partij of de desbetreffende openbare instelling in de rechten van de investeerders is getreden.
2. In verband met de overgedragen rechten kan de andere Overeenkomstsluitende Partij jegens de verzekeraar die in de rechten van de schadeloosgestelde investeerders is getreden, de verplichtingen laten gelden die wettelijk of contractueel op de investeerders rusten.

Artikel 10

Toepasbare regels

Wanneer een vraagstuk omtrent investeringen wordt geregeld bij deze Overeenkomst en bij de nationale wetgeving van de ene Overeenkomstsluitende Partij dan wel bij internationale overeenkomsten waarbij de Partijen partij zijn of op een later tijdstip kunnen worden, kunnen de investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij aanspraak maken op de bepalingen die voor hen het meest gunstig zijn.

Artikel 11

Specifieke overeenkomsten

1. Investerings waarvoor een specifieke overeenkomst is gesloten tussen een van de Overeenkomstsluitende Partijen en investeerders van de andere Partij zijn onderworpen aan de bepalingen van deze Overeenkomst en aan die van de specifieke overeenkomst.
2. Elke Overeenkomstsluitende Partij staat te allen tijde in voor het naleven van de verbintenissen die zij jegens investeerders van de andere Overeenkomstsluitende Partij is aangegaan.

Artikel 12

Regeling van geschillen tussen een Overeenkomstsluitende Partij en een investeerder van de andere Overeenkomstsluitende Partij

1. Een juridisch geschil in het kader van deze Overeenkomst dat rechtstreeks voortvloeit uit een investering tussen een Overeenkomstsluitende Partij en een investeerder van de andere Overeenkomstsluitende Partij wordt in der minne geregeld.
2. Wanneer de bij het geschil betrokken partijen niet rechtstreeks tot een minnelijke schikking zijn gekomen of het geschil niet door bemiddeling langs diplomatieke weg hebben kunnen regelen binnen zes maand na ontvangst van de kennisgeving, wordt het, naar keuze van de investeerder, voorgelegd aan hetzij de bevoegde rechtsmacht van de Staat waar de investering werd gedaan, hetzij onderworpen aan internationale arbitrage.

Elke Overeenkomstsluitende Partij geeft daartoe haar voorafgaande en onherroepelijke toestemming elk geschil aan zodanige arbitrage te onderwerpen. Deze toestemming houdt in dat beide Partijen afstand doen van het recht om de uitputting van alle nationale administratieve en rechtsmiddelen te verzoeken.

3. In geval van internationale arbitrage, wordt het geschil naar keuze van de investeerder voorgelegd aan één van de volgende instellingen:
 - a) een scheidsgerecht ad hoc, ingesteld volgens de arbitrageregels van de Commissie van de Verenigde Naties voor Internationaal Handelsrecht (U.N.C.I.T.R.A.L.);
 - b) het Internationale Centrum voor Beslechting van Investeringsgeschillen (I.C.S.I.D.), dat is opgericht krachtens het Verdrag inzake de beslechting van geschillen met betrekking tot investeringen tussen Staten en onderdanen van andere Staten, dat op 18 maart 1965 te Washington voor ondertekening werd opengesteld, wanneer elke Staat die Partij is bij deze Overeenkomst partij is geworden bij bedoeld Verdrag. Zolang niet aan deze vereiste is voldaan, stemt elke Overeenkomstsluitende Partij ermee in dat het geschil aan arbitrage wordt onderworpen overeenkomstig de regels van de Aanvullende Voorziening van het I.C.S.I.D.

Indien wordt overgegaan tot de arbitrageprocedure op initiatief van een Overeenkomstsluitende Partij, verzoekt die Partij de desbetreffende investeerder schriftelijk het scheidsgerecht aan te wijzen waaraan het geschil zal worden voorgelegd.

4. Het in 3 a) bedoelde scheidsgerecht ad hoc wordt als volgt samengesteld:
 - a) Elke Partij bij het geschil benoemt één scheidsman en de twee benoemde scheidsmannen kiezen in onderling overleg een derde scheidsman die onderdaan van een derde land moet zijn. Hij wordt door beide partijen gekozen tot voorzitter van het scheidsgerecht. Alle scheidsmannen moeten worden aangesteld binnen een tijdvak van twee maanden vanaf de datum waarop een der Overeenkomstsluitende Partijen de andere Overeenkomstsluitende Partij in kennis heeft gesteld van haar voornemen het geschil aan arbitrage te onderwerpen.

- b) Wanneer de in 3 a) bepaalde termijnen niet werden nageleefd, kan een der Overeenkomstsluitende Partijen, bij ontstentenis van een andere regeling, de secretaris-generaal, de vice-secretaris-generaal van het Scheidsgerecht in Den Haag verzoeken de noodzakelijke benoemingen te verrichten.
- c) Het scheidsgerecht ad hoc doet uitspraak bij meerderheid van stemmen. De uitspraken zijn voor de partijen onherroepelijk en juridisch bindend en worden tenuitvoergelegd in overeenstemming met de nationale wetgeving van de partij bij het geschil.

De uitspraken worden gedaan in overeenstemming met het bepaalde in deze Overeenkomst en de wetten van de Overeenkomstsluitende Partij bij het geschil.

- d) Het Scheidsgerecht zal zijn uitspraak toelichten en op verzoek van een partij uitleg geven over de redenen en de grondslag van zijn beslissing. Tenzij de partijen anders overeenkomen, is de plaats van arbitrage Den Haag (Nederland).

Behoudens wat voorafgaat volgt het Scheidsgerecht de arbitrageregels van de Commissie van de Verenigde Naties voor Internationaal Handelsrecht (UNCITRAL), 1976.

- 5. Geen van de bij een geschil betrokken Overeenkomstsluitende Partijen, zal in enig stadium van de arbitrageprocedure of van de uitvoering van een scheidsrechterlijke uitspraak als bezwaar kunnen aanvoeren dat de investeerder die tegenpartij is bij het geschil, een vergoeding ter uitvoering van de in Artikel 9 van deze Overeenkomst vermelde waarborg heeft ontvangen, die het geheel of een gedeelte van zijn verliezen dekt.
- 6. De uitspraken van het scheidsgerecht zijn onherroepelijk en bindend voor de partijen bij het geschil. Elke Overeenkomstsluitende Partij verbindt zich ertoe ze uit te voeren overeenkomstig haar nationale wetgeving.

Artikel 13

Geschillen tussen de Overeenkomstsluitende Partijen betreffende de uitlegging of toepassing van deze Overeenkomst

- 1. Geschillen betreffende de uitlegging of uitvoering van deze Overeenkomst worden zoveel mogelijk langs diplomatieke weg beslecht.
- 2. Wanneer een geschil niet langs diplomatieke weg kan worden beslecht, wordt het voorgelegd aan een gemengde commissie bestaande uit vertegenwoordigers van beide Partijen. Deze Commissie komt op verzoek van de meest gerede Overeenkomstsluitende Partij en zonder onnodige vertraging bijeen.
- 3. Indien de gemengde commissie het geschil niet kan regelen, wordt het op verzoek van een der Overeenkomstsluitende Partijen onderworpen aan een scheidsgerecht ad hoc dat voor elk geval afzonderlijk wordt samengesteld:

Elke Overeenkomstsluitende Partij benoemt een scheidsman binnen een tijdspanne van twee maanden vanaf de datum waarop een der Overeenkomstsluitende Partijen de andere Overeenkomstsluitende Partij in kennis heeft gesteld van haar voornemen het geschil aan arbitrage te onderwerpen. Binnen twee maanden na hun benoeming benoemen de twee scheidsmannen in onderling overleg een onderdaan van een derde Staat tot voorzitter van het scheidsgerecht.

Indien deze termijnen worden overschreden, kan een der Overeenkomstsluitende Partijen de Voorzitter van het Internationale Gerechtshof verzoeken de noodzakelijke benoeming(en) te verrichten.

Indien de Voorzitter van het Internationale Gerechtshof onderdaan is van een Overeenkomstsluitende Partij of van een Staat waarmee een der Overeenkomstsluitende Partijen geen diplomatieke banden heeft of indien hij om een andere reden verhinderd is genoemde functie uit te oefenen, wordt de Vice-Voorzitter van het Internationale Gerechtshof verzocht de benoeming(en) te verrichten.

4. Het aldus samengestelde scheidsgerecht stelt zijn eigen procedureregels vast. Het doet uitspraak bij meerderheid van stemmen; de uitspraken zijn onherroepelijk en bindend voor de Overeenkomstsluitende Partijen.
5. Elke Overeenkomstsluitende Partij draagt de kosten van de door haar benoemde scheidsman. Het staat het scheidsgerecht evenwel vrij in zijn uitspraak te bepalen dat een van beide Overeenkomstsluitende Partijen een hoger aandeel in de kosten moet dragen en deze uitspraak is bindend voor beide Overeenkomstsluitende Partijen. Het Scheidsgerecht stelt zijn eigen procedureregels vast.

Artikel 14

Vorige investeringen

Deze Overeenkomst is eveneens van toepassing op investeringen die vóór de inwerkingtreding van deze Overeenkomst werden gedaan door investeerders van een Overeenkomstsluitende Partij op het grondgebied van de andere Overeenkomstsluitende Partij, in overeenstemming met de wetten en voorschriften van laatstgenoemde.

Artikel 15

Inwerkingtreding en duur

1. Deze Overeenkomst treedt in werking een maand na de datum waarop de Overeenkomstsluitende Partijen de akten van bekrachtiging hebben uitgewisseld. Ze blijft van kracht gedurende een tijdvak van tien jaar.

Tenzij ten minste zes maanden vóór de datum van het verstrijken van de geldigheidsduur door een van beide Overeenkomstsluitende Partijen mededeling van beëindiging is gedaan, wordt deze Overeenkomst stilzwijgend verlengd voor een tijdvak van tien jaar, met dien verstande dat elke Overeenkomstsluitende Partij zich het recht voorbehoudt de Overeenkomst te beëindigen met inachtneming van een opzegtermijn van ten minste zes maanden vóór de datum van het verstrijken van de lopende geldigheidsduur.

2. Onverminderd de beëindiging van deze Overeenkomst overeenkomstig lid (1) van dit Artikel, blijft deze Overeenkomst van kracht voor een tijdvak van nog eens tien jaar, vanaf de datum van beëindiging, ten aanzien van investeringen, gedaan of verworven voor de datum van beëindiging van deze Overeenkomst.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekende vertegenwoordigers, naar behoren gemachtigd door hun onderscheiden Regeringen, deze Overeenkomst hebben ondertekend.

GEDAAN te Dawhaw, op 6 november 2007, in tweevoud in de Nederlandse, de Franse, de Arabische en de Engelse taal, zijnde alle teksten gelijkelijk authentiek. In geval van verschil in interpretatie is de Engelse tekst doorslaggevend.

**VOOR DE BELGISCH-LUXEMBURGSE
ECONOMISCHE UNIE:**

Voor het
Koninkrijk België,
Z.E. Minister Marc Verwilghen,
Federaal Minister voor Economie, Energie,
Buitenlandse Handel en Wetenschapsbeleid

**VOOR DE REGERING
VAN DE STAAT QATAR:**

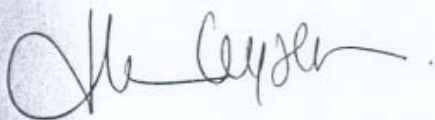
Z.E. Minister Yousuf Hussein
Kamal, Minister van Financiën
en Waarnemend Minister van
Economie en Handel

Voor het Groothertogdom Luxemburg:

Voor het
Vlaamse Gewest:

H.E. Minister Patricia Ceysens,
Vlaams Minister voor Economie, Ondernemen, Wetenschap, Innovatie en Buitenlands
Beleid

Voor het
Waalse Gewest:

Voor het Brussels
Hoofdstedelijke
Gewest:

AGREEMENT
BETWEEN
THE BELGIUM-LUXEMBOURG ECONOMIC UNION,
AND
THE GOVERNMENT OF THE STATE OF QATAR
ON
THE RECIPROCAL PROMOTION AND PROTECTION OF INVESTMENTS

**AGREEMENT
BETWEEN
THE BELGIUM-LUXEMBOURG ECONOMIC UNION,
AND
THE GOVERNMENT OF THE STATE OF QATAR
ON
THE RECIPROCAL PROMOTION AND PROTECTION OF INVESTMENTS**

**THE KINGDOM OF BELGIUM,
THE WALLOON REGION,
THE FLEMISH REGION,
AND THE REGION OF BRUSSELS-CAPITAL,
as well as
THE GRAND-DUCHY OF LUXEMBOURG,
on the one hand,**

and

**THE GOVERNMENT OF THE STATE OF QATAR,
on the other hand,**

(hereinafter referred to as "the Contracting Parties"),

DESIRING to strengthen their economic cooperation by creating favourable conditions for investments by investors of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party,

HAVE AGREED as follows:

Article 1

Definitions

For the purpose of this Agreement:

1. The term “investors” shall mean:
 - a) the “nationals”, any natural person who, according to the legislation of the Kingdom of Belgium, of the Grand-Duchy of Luxembourg or of the State of Qatar, is considered as a citizen of the Kingdom of Belgium, of the Grand-Duchy of Luxembourg or of the State of Qatar respectively;
 - b) the “companies”, any legal person amongst others Government and Governmental agencies, corporations, companies, firms or business associations constituted in accordance with the legislation of the Kingdom of Belgium, of the Grand-Duchy of Luxembourg or of the State of Qatar and having their registered office in the territory of the Kingdom of Belgium, of the Grand-Duchy of Luxembourg or of the State of Qatar respectively.
2. The term “investments” shall mean any kind of assets and any direct or indirect contribution in cash, in kind or in services, invested or reinvested in any sector of economic activity.

The following shall more particularly, though not exclusively, be considered as investments for the purpose of this Agreement:

- a) movable and immovable property as well as any other rights in rem, such as mortgages, liens, pledges, usufruct and similar rights;
- b) shares, corporate rights and any other kind of shareholdings in companies constituted in the territory of one Contracting Party;
- c) bonds, claims to money and to any performance having an economic value;
- d) copyrights, industrial property rights, technical processes, trade names and goodwill;
- e) concessions granted under public law or under contract, including concessions to explore, develop, extract or exploit natural resources.

Changes in the legal form in which assets and capital have been invested or reinvested shall not affect their designation as “investments” for the purpose of this Agreement.

3. The term “returns” shall mean the proceeds of an investment and shall include in particular, though not exclusively, profits, interests, capital increases, dividends, royalties and payments.

4. The term “territory” shall apply to:
 - a) the territory of the Kingdom of Belgium and to the territory of the Grand-Duchy of Luxembourg, as well as to the maritime areas, i.e. the marine and underwater areas which extend beyond the territorial waters of the Kingdom of Belgium upon which it exercises, in accordance with international law, its sovereign rights and its jurisdiction for the purpose of exploring, exploiting and preserving natural resources;
 - b) the territory of the State of Qatar: means the State of Qatar’s Lands, internal and territorial waters including its bed and subsoil, the air space over them, the exclusive economic zone and the continental shelf, over which the State of Qatar exercises its sovereignty and its sovereign rights in accordance with the provisions of international law and Qatar’s internal laws and regulations.
5. The terms “environmental laws” shall mean the laws and regulations, or provision thereof, in force in each Contracting Party, the primary purpose of which is the protection of the environment, or the prevention of a danger to human, animal, or plant life or health, such as:
 - a) the prevention, abatement or control of the release, discharge, or emission of pollutants or environmental contaminants;
 - b) the control of environmentally hazardous or toxic chemicals, substances, materials and wastes, and the dissemination of information related thereto;
 - c) the protection or conservation of wild flora or fauna, including endangered species, their habitat, and specially protected natural areas in the Contracting Party’s territory.
6. The terms “labor laws” shall mean laws and regulations, or provisions thereof, in force in each Contracting Party, that are directly related to the following internationally recognised labor rights, such as:
 - a) the right of association;
 - b) the right to organise and bargain collectively;
 - c) a prohibition on the use of any form of forced or compulsory labor;
 - d) a minimum age for the employment of children;
 - e) acceptable conditions of work with respect to minimum wages, hours of work, and occupational safety and health.

Article 2**Promotion of investments**

1. Each Contracting Party shall promote investments in its territory by investors of the other Contracting Party and shall accept such investments in accordance with its legislation.
2. In particular, each Contracting Party shall authorise the conclusion and the fulfilment of license contracts and commercial, administrative or technical assistance agreements, as far as these activities are in connection with such investments.

Article 3**Protection of investments**

1. All investments made by investors of one Contracting Party shall enjoy a fair and equitable treatment in the territory of the other Contracting Party.
2. Except for measures required to maintain public order, such investments shall enjoy continuous protection and security, i.e. excluding any unjustified or discriminatory measure which could hinder, either in law or in practice, the management, maintenance, use, possession or liquidation thereof.

Article 4**National and most favoured nation treatment**

1. Each Contracting Party shall accord to investments of investors of the other Contracting Party, treatment which shall not be less favorable than that accorded either to investments of its own or investments of investors of any third State.
2. In addition, each Contracting Party shall accord to investors of the other Contracting Party, including in respect of returns on their investments, treatment which shall not be less favorable than that accorded to investors of any third State.
3. With respect to the operation, management, maintenance, use, enjoyment and sale or other disposal of investments, each Contracting Party shall accord, on its territory, to investors of the other Contracting Party, treatment no less favourable than that granted to its own investors or to investors of any other State if the latter is more favourable.
4. This treatment shall not include the privileges granted by one Contracting Party to investors of a third State by virtue of its participation or association in a free trade zone, customs union, common market or any other form of regional economic organisation.
5. The provisions of this article do not apply to tax matters.

Article 5

Environment

1. Recognising the right of each Contracting Party to establish its own levels of domestic environmental protection and environmental development policies and priorities, and to adopt or modify accordingly its environmental legislation, each Contracting Party shall strive to ensure that its legislation provide for high levels of environmental protection and shall strive to continue to improve this legislation.
2. The Contracting Parties recognise that it is inappropriate to encourage investment by relaxing domestic environmental legislation. Accordingly, each Contracting Party shall strive to ensure that it does not waive or otherwise derogate from, or offer to waive or otherwise derogate from, such legislation as an encouragement for the establishment, maintenance or expansion in its territory of an investment.
3. The Contracting Parties reaffirm their commitments under the international environmental agreements, which they have accepted. They shall strive to ensure that such commitments are fully recognised and implemented by their domestic legislation.
4. The Contracting Parties recognise that co-operation between them provides enhanced opportunities to improve environmental protection standards. Upon request by either Contracting Party, the other Contracting Party shall accept to hold expert consultations on any matter falling under the purpose of this Article.

Article 6

Labour

1. Recognising the right of each Contracting Party to establish its own domestic labor standards, and to adopt or modify accordingly its labor laws, each Contracting Party shall strive to ensure that its laws provide for labor standards consistent with the internationally recognised labor rights set forth in paragraph 6 of Article 1 and shall strive to improve those standards in that light.
2. The Contracting Parties recognise that it is inappropriate to encourage investment by relaxing domestic labor laws. Accordingly, each Contracting Party shall strive to ensure that it does not waive or otherwise derogate from, or offer to waive or otherwise derogate from, such laws as an encouragement for the establishment, maintenance or expansion in its territory of an investment.
3. The Contracting Parties reaffirm their obligations as members of the International Labor Organisation and their commitments under the International Labor Organisation Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work and its Follow-up. The Contracting Parties shall strive to ensure that such labor principles and the internationally recognised labor rights set forth in paragraph 6 of Article 1 are recognised and protected by domestic laws.

4. The Contracting Parties recognise that co-operation between them provides enhanced opportunities to improve labor standards. Upon request by either Contracting Party, the other Contracting Party shall accept to hold expert consultations on any matter falling under the purpose of this Article.

Article 7

Deprivation and limitation of ownership

1. Each Contracting Party undertakes not to adopt any measure of expropriation or nationalisation or any other measure having the effect of directly or indirectly dispossessing the investors of the other Contracting Party of their investments in its territory.
2. If reasons of public purpose, security or national interest require a derogation from the provisions of paragraph 1, the following conditions shall be complied with:
 - a) the measures shall be taken under due process of law;
 - b) the measures shall be neither discriminatory, nor contrary to any specific commitments;
 - c) the measures shall be accompanied by provisions for the payment of an adequate and effective compensation.
3. Such compensation shall amount to the actual value of the investments on the day before the measures were taken or became public.

Such compensation shall be paid in the currency of the State of which the investor is a national or in any other convertible currency. It shall be paid without undue delay and shall be freely transferable. It shall bear interest at the normal commercial rate from the date of the determination of its amount until the date of its payment.

4. Investors of one Contracting Party whose investments suffer losses owing to war or other armed conflict, revolution, a state of national emergency or revolt in the territory of the other Contracting Party shall be granted by the latter Contracting Party a treatment, as regards restitution, indemnification, compensation or other settlement, at least equal to that which the latter Contracting Party grants to the investors of the most favoured nation.

Article 8

Transfers

1. Each Contracting Party shall grant to investors of the other Contracting Party the free transfer of all payments relating to an investment, including more particularly:
 - a) amounts necessary for establishing, maintaining or expanding the investment;

- b) amounts necessary for payments under a contract, including amounts necessary for repayment of loans, royalties and other payments resulting from licences, franchises, concessions and other similar rights, as well as salaries of expatriate personnel;
 - c) proceeds from investments;
 - d) proceeds from the total or partial liquidation of investments, including capital gains or increases in the invested capital;
 - e) compensation paid pursuant to Article 7.
- 2. The nationals of each Contracting Party who have been authorised to work in the territory of the other Contracting Party in connection with an investment shall also be permitted to transfer an appropriate portion of their earnings to their country of origin.
 - 3. Unless otherwise agreed to between the parties, currency transfer shall be permitted in the currency of the original investment or any other convertible currency. Such transfer shall be made at the prevailing market rate of exchange on the date of transfer.
 - 4. Each Contracting Party shall make the transfers without undue delay, with no other expenses than the usual banking costs.

Article 9

Subrogation

- 1. If one Contracting Party or any public institution of this Party pays compensation to its own investors pursuant to a guarantee providing coverage for an investment, the other Contracting Party shall recognise that the former Contracting Party or the public institution concerned is subrogated into the rights of the investors.
- 2. As far as the transferred rights are concerned, the other Contracting Party shall be entitled to invoke against the insurer who is subrogated into the rights of the indemnified investors the obligations of the latter under law or contract.

Article 10

Applicable regulations

If an issue relating to investments is covered both by this Agreement and by the national legislation of one Contracting Party or by international conventions, existing or to be subscribed to by the Parties in the future, the investors of the other Contracting Party shall be entitled to avail themselves of the provisions that are the most favourable to them.

Article 11**Specific agreements**

1. Investments made pursuant to a specific agreement concluded between one Contracting Party and investors of the other Party shall be covered by the provisions of this Agreement and by those of the specific agreement.
2. Each Contracting Party undertakes to ensure at all times that the commitments it has entered into vis-à-vis investors of the other Contracting Party shall be observed.

Article 12**Settlement of disputes between a Contracting Party
and an investor of the other Contracting Party**

1. Any legal dispute under the provisions of this Agreement, arising directly from an investment between either Contracting Party and an investor of the other Contracting Party shall be settled amicably among themselves.
2. In the absence of an amicable settlement by direct agreement between the parties to the dispute or by conciliation through diplomatic channels within six months from the notification, the dispute shall be submitted, at the option of the investor, either to the competent jurisdiction of the State where the investment was made, or to international arbitration.

To this end, each Contracting Party agrees in advance and irrevocably to the settlement of any dispute by this type of arbitration. Such consent implies that both Parties waive the right to demand that all domestic administrative or judiciary remedies be exhausted.

3. In case of international arbitration, the dispute shall be submitted for settlement by arbitration to one of the hereinafter mentioned organisations, at the option of the investor:
 - a) an ad hoc arbitral tribunal set up according to the arbitration rules laid down by the United Nations Commission on International Trade Law (U.N.C.I.T.R.A.L.);
 - b) the International Centre for the Settlement of Investment Disputes (I.C.S.I.D.), set up by the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States, opened for signature at Washington on March 18, 1965, when each State party to this Agreement has become a party to the said Convention. As long as this requirement is not met, each Contracting Party agrees that the dispute shall be submitted to arbitration pursuant to the Rules of the Additional Facility of the I.C.S.I.D.

If the arbitration procedure has been introduced upon the initiative of a Contracting Party, this Party shall request the investor involved in writing to designate the arbitration organisation to which the dispute shall be referred.

4. The Ad Hoc Arbitral Tribunal specified under paragraph 3 a) shall be established as follows:
 - a) Each party to the dispute shall appoint one arbitrator, and the two arbitrators thus appointed, shall select by mutual agreement a third arbitrator, who must be a citizen of a third country, and who shall be appointed as Chairman of the Tribunal by the two parties. All the arbitrators must be appointed within two months from the date of notification by one party to the other party of its intention to submit the dispute to arbitration.
 - b) If the periods specified in paragraph 3 a) herein above have not been respected, either party, in the absence of any other agreement, shall invite the Secretary General, Vice-Secretary General of the Arbitral Tribunal at the Hague to make the necessary appointments.
 - c) The Ad Hoc Arbitral Tribunal shall reach its decisions by a majority of vote. These decisions shall be final and legally binding upon the parties and shall be enforced in accordance with the domestic law of the Contracting Party to the dispute. The decisions shall be taken in conformity with the provisions of this Agreement and the laws of the Contracting Party to the dispute.
 - d) The Tribunal shall interpret its award and give reasons and bases of its decision at the request of either party. Unless otherwise agreed by the parties, the venue of Arbitration will be at the Hague (Netherlands).

Subject to the above, the Tribunal shall follow the Arbitration Rules of the United Nations Commission for International Trade Law (UNCITRAL), 1976.

5. At any stage of the arbitration proceedings or of the execution of an arbitral award, none of the Contracting Parties involved in a dispute shall be entitled to raise as an objection the fact that the investor who is the opposing party in the dispute has received compensation totally or partly covering his losses pursuant to an insurance policy or to the guarantee provided for in Article 9 of this Agreement.
6. The arbitral awards shall be final and binding on the parties to the dispute. Each Contracting Party undertakes to execute the awards in accordance with its national legislation.

Article 13

Disputes between the Contracting Parties relating to the interpretation or application of this Agreement

1. Any dispute relating to the interpretation or execution of this Agreement shall be settled as far as possible through diplomatic channels.
2. In the absence of a settlement through diplomatic channels, the dispute shall be submitted to a joint commission consisting of representatives of the two Parties; this commission shall convene without undue delay at the request of the first party to take action.

3. If the joint commission cannot settle the dispute, the latter shall be submitted, at the request of either Contracting Party, to an arbitration court set up as follows for each individual case:

Each Contracting Party shall appoint one arbitrator within a period of two months from the date on which either Contracting Party has informed the other Party of its intention to submit the dispute to arbitration. Within a period of two months following their appointment, these two arbitrators shall appoint by mutual agreement a national of a third State as chairman of the arbitration court.

If these time limits have not been complied with, either Contracting Party shall request the President of the International Court of Justice to make the necessary appointment(s).

If the President of the International Court of Justice is a national of either Contracting Party or of a State with which one of the Contracting Parties has no diplomatic relations or if, for any other reason, he cannot exercise this function, the Vice-President of the International Court of Justice shall be requested to make the appointment(s).

4. The court thus constituted shall determine its own rules of procedure. Its decisions shall be taken by a majority of the votes; they shall be final and binding on the Contracting Parties.
5. Each Contracting Party shall bear the costs resulting from the appointment of its arbitrator. The Tribunal may, however in its decision direct that a higher proportion of costs shall be borne by one of the two Contracting Parties and this award shall be binding on both Contracting Parties. The Tribunal shall determine its own procedure.

Article 14

Previous investments

This Agreement shall also apply to investments made before its entry into force by investors of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party in accordance with the latter's laws and regulations.

Article 15

Entry into force and duration

1. This Agreement shall enter into force one month after the date of exchange of the instruments of ratification by the Contracting Parties. The Agreement shall remain in force for a period of ten years.

Unless notice of termination is given by either Contracting Party at least six months before the expiry of its period of validity, this Agreement shall be tacitly extended each time for a further period of ten years, it being understood that each Contracting Party reserves the right to terminate the Agreement by notification given at least six months before the date of expiry of the current period of validity.

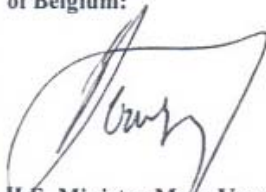
2. Notwithstanding termination of this Agreement pursuant to Paragraph (1) of the Article, this Agreement shall continue effective for a further period of ten years from the date of its termination in respect of investments made or acquired before the date of termination of this Agreement.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned representatives, duly authorised thereto by their respective Governments, have signed this Agreement.

DONE at Doha, on the 6th day of November 2007, in two original copies, each in the French, Dutch, Arabic and English languages, all texts being equally authentic. The text in the English language shall prevail in case of difference of interpretation.

**FOR THE BELGIUM-LUXEMBOURG
ECONOMIC UNION:**

For the Kingdom
of Belgium:

H.E. Minister Marc Verwilghen,
Federal Minister of Economy, Energy,
Foreign Trade and Science Policy

**FOR THE GOVERNMENT
OF THE STATE OF QATAR:**

H.E. Minister Yousuf Hussein Kamal,
Minister of Finance and Acting Minister of
Energy and Trade

For the Grand-Duchy of Luxembourg :

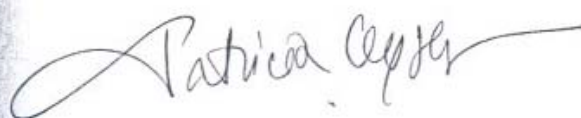

For
the Walloon Region:

For
the Flemish Region:

H.E. Minister Patricia Ceysens, Flemish Minister for Economy, Enterprise, Science,
Innovation, and Foreign Trade

For the Region
of Brussels-Capital:

